మహాపాతకములలో మూడవది

స్వర్ణస్తేయ సమానపాపములు

1. అశ్వహరణము - గుఱ్ఱమును దొంగిలించుట
2. రత్నహరణము - రత్నములను దొంగిలించుట
3. మనుష్యహరణము - మనిషిని అపహరించుట (కిడ్నాప్)
4. స్త్రీహరణము - స్త్రీని అపహరించుట
5. గోహరణము - ఆవులను అపహరించుట
6. భూహరణ - భూములను అపహరించుట
7. నిక్షేపరజతహరణ - దాచుకున్న నిధులను, వెండి మొదలగు వస్తువులను అపహరించుట

మహాపాతకములలో నాల్గవది

గుర్వంగనాగమన సమపాతకములు

1. సఖిపత్ని - స్నేహితుని భార్యను కోరుకొనుట
2. సుతపత్ని - కోడలిని కోరుకొనుట
3. కుమారీ - చిన్నపిల్లయందు కామం కలిగియుండుట
4. సగోత్రజా - తనగోత్ర స్త్రీయందు కోరికగల్గుట
5. అంత్యజా - హీనమైన స్త్రీయందు కోరికగల్గుట
6. శూద్రస్త్రీ - శూద్ర స్త్రీని సంగమించుట
7. సామాన్య నృపపత్నీ - రాజరికం పోయిన రాజుగారి భార్య పొందుగోరుట
8. మాతుః - తల్లిని పొందుట
9. మాతులాని - మేనమామ భార్యను పొందుట
10. సపత్నీ - సవతి తల్లిని పొందుట
11. ఆచార్య తనయా - గురుపుత్రికయందు అభిలాష
12. ఆచార్య పత్నీ - శాస్త్రము చెప్పినవారి భార్యను కోరుకొనుట
13. స్వసుతా - కుమార్తెయందు కోరిక ఉండుట
14. పితృష్వసా - మేనత్తను కామించుట
15. భగినీ - చెల్లెలి పొందుకోరుకొనుట
16. శరణాగతా - శరణాశ్రయం కోరిన స్త్రీయందు కోరిక కలుగుట

శుభమస్తు శ్రీరామ అవిఘ్నమస్తు

సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్

(ప్రయోగ సహితమ్)

సంకలనము

బ్ర॥ మార్తి వేంకట లక్ష్మీ నరసింహ శాస్త్రి
స్మార్త అధ్యాపకులు
శ్రీ వేంకటేశ్వర వేద సంస్కృత పాఠశాల, కీసరగుట్ట

సామాగ్రీ పరికల్పనమ్

పసుపు - కుంకుమ
తమలపాకులు - వక్కలు
పండ్లు - గంధం - పూలు
అగరుబత్తీలు - కర్పూరం - దీపారాధన
పంచగవ్యములు - పుట్టమట్టి
విభూధి - గోమయ, దూర్వాః, తిలాః
సమిధలు, ధర్భాః, ఆవునెయ్యి
పరిషద్దక్షిణ, గోదాన దక్షిణలు-2
నాందీ-2 వైష్ణవ శ్రాద్ధ దక్షిణలు-2
దశదానములు - దక్షిణలు
శ్రీమూర్తిదాన, భూరిదాన
బ్రాహ్మణ భోజన, సంబంధిత ద్రవ్యములు

అనుక్రమణికా

1. తూష్ణీం సచేల స్నానం
2. విఘ్నేశ్వర పూజ, పుణ్యాహవాచన
3. మహా సంకల్పః
4. పరిషదోనుయోగః
5. కర్తుః సభాయాంప్రతి విజ్ఞాపనమ్
6. సభాయాం విజ్ఞాపిత పాపానాం పుస్తక వాచన పూర్వకం ప్రాయశ్చిత్త నిరూపణనమ్
7. పరిషన్నియోగేన విధాయక వరణమ్
8. విధాయకంప్రతి పరిషద్వచనమ్
9. పరిషద్ విధాయక నియోగేన అనువాదకవరణమ్
10. తతః అనువాదకం ప్రతి విధాయకవచనం
11. కర్తారంప్రతి అనువాదక వాక్యమ్
12. అనువాద ఉక్తారేధ పరిషద్విధాయక అనుమోదనమ్
13. కర్తా తస్యాభ్యుప గమః
14. వ్రత సంకల్పః
15. వపన విధిః
16. స్నానమ్
17-18. దంతధావనమ్ - దశవిధస్నానాని
19-20. నాందీశ్రాద్ధం శ్రీవైష్ణవ శ్రాద్ధమ్
21-22. ప్రాచ్యాంగగోదానం - పూర్వాంగశాలాగ్నిహోమః
23-24. పంచగవ్య హోమః - పంచగవ్య ప్రాశనమ్
25-26. వ్రతగ్రహణం కృచ్ఛాచరణమ్
27-28. ఉదీచ్యాంగ గోదానం - ఉదీచ్యాంగ శాలాగ్ని హోమః
29-30. నాందీశ్రాద్ధమ్ - వైష్ణవ శ్రాద్ధమ్
31-32. దశదానాని - నిరీక్షితాజ్యదానం శ్రీమూర్తిదానం
33-34. భూరిదానం, బ్రాహ్మణ భోజనం
35-36. ఆశీర్వాద గ్రహణమ్, బ్రహ్మార్పణమ్

సర్వ ప్రాయశ్చిత్తమ్

1. మహాపాతకము
2. అతిపాతకము
3. సమపాతకము
4. ఉపపాతకము
5. సంకలీకరణము
6. మలినీకరణము
7. అపాత్రీకరణము
8. జాతిభ్రంశకరము
9. ప్రకీర్ణకములు

మహాపాతకములు-4

1. బ్రహ్మహత్య - బ్రాహ్మణుని చంపుట
2. సురాపానము - మద్యము సేవించుట
3. స్వర్ణస్తేయము - బంగారము దొంగతనము
4. గుర్వంగనాగమనము - గురువు భార్యను పొందుట

మహాపాతకములలో మొదటిది

బ్రహ్మహత్యతో సమానమైన పాపములు సమపాతకములు

1. గుర్వధిక్షేపణ - గురువుగారిని ఎదిరింటుట, ఆక్షేపించుట
2. వేదనిందా - వేదములను నిందించుట
3. సుహృద్వధా - మంచి హృదయము కలవారిని వధించుట (బాధించుట)
4. అధీతనాశన - తను చదువుకున్న వేద శాస్త్రములను మరచుట

మహాపాతకములలో రెండవది

సురాపాన సమానమైన పాపములు

1. ఉత్కర్ష - అతిశయం కలిగి ఉండుట
2. అనృతభాషణ - అబద్ధమాడుట
3. కళంజాదిభక్షణ - గంజాయి మొదలగు మత్తు పదార్థములు సేవించుట
4. రజస్వలా ముఖాస్వాదన - బహిష్టయిన స్త్రీతో సరస సల్లాపములు ఆడుట
5. కూట సాక్షిత్వం - అబద్ధపు సాక్ష్యం చెప్పుట
6. సుహృద్భేదకరణ - మిత్రభేదము కలిగించుట

జాతిభ్రంశకరణములు - 8

1. మద్యగంధాఘ్రాణ - మద్యమును వాసన చూచుట
2. బ్రాహ్మణపీడన - బ్రాహ్మణుని హింసించుట
3. పుంసిమైథున - పురుషునితో మైథునము (హోమోసెక్స్) సల్పుట

ప్రకీర్ణకములు - 9

విహిత కర్మత్యాగ – వేదవిహితములైన సంధ్యావందనాదులు వదలుట.

నిషిద్ధ కర్మాచరణ – నిషిద్ధములైన పనులు చేయుట.

షోడశకర్మాణ్యనాచరణ – వేదవిహితమైన కర్మలచే సంస్కారము లేకుండుట.

శ్రౌత, స్మార్త కర్మ రాహిత్య – శ్రౌత, స్మార్త, సంబంధమైన కర్మలు ఆచరించకపోవుట .

మాతాపిత్రాచార్యాది శుశ్రూష రాహిత్య – తల్లిదండ్రులకు, గురువులకు ఆచార్యులకు సేవ చేయకపోవుట.

ధర్మ మహాలయ, సంక్రాంతి, వ్యతీపాత, అష్టక, గజచ్ఛాయాదికాల శ్రాద్ధ విస్మరణ – తండ్రిలేని వారు, అమావాస్య యందు, మహాలయములందు, సంక్రాన్తులయందు, వ్యతీపాత యోగములయందు, అష్టకలయందు, గజచ్ఛాయలయందు, శ్రాద్ధాదులు చేయకపోవుట.

వ్రాత్య, వార్ధుషిక, నిందిత క్లీబకుష్ఠ్యన్న – 16 సంవత్సరముల పైన ఉపనయనమైన వానియొక్క అన్నము, వడ్డీతో జీవనము చేయువాని అన్నము, నిందితుని అన్నము, నపుంసకుని అన్నము, కుష్టురోగముకలవాని అన్నము తినుట.

యత్యన్న యతిపక్వాన్న, యతిపాత్రస్థాన్న, యతి స్పృష్టాన్న, యతిదాపితాన్న, కర్మత్యాగ్యన్న, పతితదాపితాన్న, పతిత నిరీక్షితాన్న, పతిత సంస్పృష్టాన్న, పతిత పంక్త్యన్న, గణాన్న – యతీశ్వరుని అన్నము, యతిచే వండబడిన అన్నము, యతి పాత్రలోనున్న అన్నము, యతి ముట్టుకున్న అన్నము, యతి దాచుకున్న అన్నము, స్నాన సంధ్యాదికర్మ రహితుని అన్నము, పతితుడైన వాని అన్నము, పతితుడు దాచుకున్న అన్నము, పతితుడు చూచిన అన్నము, పతితుడు ముట్టుకున్న అన్నము, పతితుని పక్కన కూచుని తినుట, గుంపులో కూచుని తినుట.

గణకాన్న, గాయకాన్న, గ్రామయాజకాన్న, దేవలకాన్న, జ్యౌతిషికాన్న, చికిత్సికాన్న, రాజాన్న, రాజపురోహితాన్న, రాజభృత్యాన్న, శూద్రాన్న, శూద్రదృష్టాన్న, శూద్రస్పృష్టాన్న, శూద్రప్రేరితాన్న, దేవతానర్పితాన్న, బ్రాహ్మణ జాశౌత్యాద్యాచాన్న, బంధుమేళన ఉచ్ఛిష్టాన్న, దేవబ్రాహ్మణ నిందకాన్న, సదాభిక్షాన్న, అపరిచితాన్న, అరనాళపక్వాన్న, అపక్వతండులాన్న, భూత, ప్రేత, పిశాచ ఉద్దిష్టాన్న, బలిప్రదానాన్న, మాంసపాక భాండపక్వాన్న, శవసూతకి స్పృష్ట భాండపక్వాన్న, మూత్రకేశ, అస్థి కీటక, మక్షికాదూషితాన్న, సూతికా, రజస్వలా, శూద్ర భుక్త శిష్టాన్న, శ్రాద్ధ శిష్టాన్న,

అతిపాతకములు

మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం, అతిదిష్ట మహాపాతక రూపత్వాత్ అతిదేశిక రూపాణాం మహాపతకీ సంసర్గిత్వ, ఉపదేష్టృత్వ అనుగ్రాహకత్వ, అనుమన్తృత్వ, ప్రయోజకత్వ ప్రోత్సాహతత్వాది.

అర్థము : మహాపాతకచతుష్టయవ్యతిక్తానాం – నాలుగు మహాపాతకముల కంటే వేరయిన పాపములను. అతిదిష్ట మహాపాతక రూపత్వాత్ – మహాపాతక రూపములైన సాపములను వేరే వారిచే ఆజ్ఞాపించుట వలన చేసిన ఆ పాపములు ఆదేశికరూపములు అనగా ఒకరి ఆజ్ఞతో చేసిన పాపములు.

మహాపాతకములు చేసిన వారితో కలసి ఉండుట, వేరేవారి మాటలవలన, వేరేవారి అభిమానము పొందుటకొరకు, నీవు వెళ్ళిరా అని వేరేవారి చేత చెప్పించుకొని వెళ్ళుట. తన స్వార్ధ ప్రయోజనమును ఆశించి ఇతరుల ప్రోత్సాహముతో చేసిన పాపములన్నియు అతిపాతకములనబడును.

ఉపపాతకములు

1. సామాన్య గోవధ - వట్టిపోయిన, రోగగ్రస్తమయిన ఆవుని వధించుట
2. వ్రాత్యతా - 16 సంవత్సరములపైన ఉపనయనము చేసుకొనుట
3. సామాన్య స్వర్ణస్తేయ - స్వల్పమైన బంగారము దొంగిలించుట
4. ఋణనపాకరణ - దేవ ఋణ ఋషి ఋణ పితృ ఋణములు తీర్చకుండుట
5. అనాహితాగ్ని - అగ్నిహోత్రము లేకపోవుట
6. అపణ్య విక్రయ - అంగడియందు వస్తువులమ్ముట
7. పరివేధన - మిక్కిలి బాధకలిగియుండుట
8. భృతకాధ్యయన - డబ్బు తీసుకొని చదువుకొనుట
9. భృతకాధ్యాపన - డబ్బు తీసుకొని చదువు చెప్పుట
10. పారాదార్య - పరస్త్రీని పొందవలెనని కోరిక కలుగుట
11. వార్ధుష్య - ద్రవ్యము వడ్డీకి ఇచ్చుట
12. లవణ విక్రయ - ఉప్పు అమ్ముట
13. లవణస్తేయ - ఉప్పును దొంగిలించుట
14. స్త్రీవధ - స్త్రీవధ చేయుట
15. శూద్రవధ - శూద్రుని వధించువాడు
16. వైశ్యవధ - వైశ్యుని వధించినవాడు
17. క్షత్రియవధ - రాజును వధించినవాడు

18. నిందితార్థోపజీవన - నిందితమైన, విలువలేని జీవనము చేయువాడు
19. నాస్తిక్య - దేవుడులేడని వాదించుట
20. వ్రతలోప - ఏదేని వ్రతమారంభించి పూర్తిచేయనివాడు
21. సుతవిక్రయ - కుమారుని అమ్ముకొనుట
22. ధాన్యస్తేయ - ధాన్యము దొంగిలించుట
23. కుప్యస్తేయ - కంచు, రాగి పాత్రలు దొంగిలించుట
24. పశుస్తేయ - పశువులను దొంగిలించుట
25. అయాజ్య యాజన - అర్హతలేని వారికి యజ్ఞముచేయించువాడు (పూజాది కార్యక్రమములు)
26. పితృ. మాతృ, సుతాత్యాగ - తల్లిదండ్రులను, పిల్లలను వదిలిపెట్టి జీవించువాడు
27. తటాక, ఆరామ విక్రయ - చెరువులు, తోటలు విక్రయించువాడు
28. కన్యావిక్రయ - కన్యలను అమ్మువాడు
29. పరివిత్తి - తమ్మునికి పెండ్లిఅయి తను అవివాహితునిగా ఉన్నవాడు
30. పరివేత్రయాజన - అన్నగార్కి వివాహం కాకుండా వివాహం చేసుకున్న తమ్ముడు, వీరికి వైదిక కార్యక్రమములు చేయించటం
31. పరివేదక కన్యాప్రదాన - బాధపడుతున్న కన్యను దానం చేయడం
32. కౌటిల్య - కుటిలమైన స్వభావం కలిగియుండుట
33. ఆత్మార్థపాక క్రియారంభ - అతిథిసేవ లేక, తనకొరకు మాత్రమే వంట చేయించుకొనుట
34. మద్యపస్త్రీనిషేవణ - మద్యంతాగిన స్త్రీని సేవించుట
35. స్వాధ్యాయత్యాగ - చదివిన వేదమును వదిలివేయుట
36. అగ్నిత్యాగ - అగ్నిలేకుండుట
37. సుతత్యాగ - పుత్రుని వదిలివేయుట
38. బాంధవత్యాగ - బంధువులను వదిలివేయుట
39. ఇంధనార్ధ అశుష్కద్రుమచ్ఛేదన - పచ్చిచెట్లను హోమమునకు గాక వంటచెరకు కోసం నరుకుట
40. హింస్రయన్త్రవిధాన తద్ధారణ - నూనెగానుగ ద్వారా నూనె తీసి అమ్మి జీవించుట
41. గ్రామఛేదన - గ్రామమును పాడుచేయుట
42. స్త్రీవిత్తజీవన - స్త్రీధనముతో జీవనం చేయుట
43. హింసాజీవన - హింసతో సంపాదించి బ్రతుకుట
44. ఔషధజీవన - మందులు అమ్మి జీవించుట
45. వ్యసనరతంత్ర - వ్యసనమునకు బానిస అవుట
46. శూద్రప్రేష్యత్వ - శూద్రునిచే చెప్పబడిన పనిచేయుట
47. హీనసఖ్య - హీనుడైన స్నేహితుడు కల్గియుండుట
48. హీనియోని నిషేవణ - హీనురాలైన స్త్రీని పొందుట

49. అనాశ్రవాస - బ్రహ్మచర్యం, గృహస్థ, వానప్రస్థ, సన్యాసములలో ఏమి లేకుండుట
50. పరాన్న పరిపుష్టత్వ - నిరర్తనం పరుల ఇంట అన్నముతో కడుపు నింపుకొనుట
51. అసచ్ఛాస్త్రాభిరతత్వ - శాస్త్రవిరుద్ధములైన కర్మలయందు ఇష్టత
52. భార్యావిక్రయ - భార్యను విక్రయించుట

ఇవి ఉపపాతకములు అనబడును.

సంకలీకరణములు

1. అజవధ - యజ్ఞనిమిత్తము కాక ఆహారము కోసం మేకను చంపుట
2. అవివధ - గొర్రెను చంపుట
3. ఖరవధ - గాడిదను చంపుట
4. ఉష్ట్రవధ - ఒంటెను చంపుట
5. అశ్వవధ - గుర్రమును చంపుట
6. మృగవధ - జింకను చంపుట
7. ఇభవధ - ఏనుగును చంపుట
8. మీనవధ - చేపలను చంపుట
9. అహివధ - పాములను చంపుట
10. మహిషవధ - దున్నపోతును చంపుట

మలినీకరణములు - 6

1. క్రిమివధ - సూక్ష్మక్రిములను చంపుట
2. కీటకవధ - కీటకముల(పురుగులు)ను చంపుట
3. పక్షివధ - పక్షులను చంపుట
4. మద్యానుగత ద్రవ్యభోజన - మద్యము అమ్మగా వచ్చిన ధనముతో భోజనము చేయుట
5. ఫలస్తేయ - పండ్లు దొంగిలించుట
6. ఇక్షుస్తేయ - చెరుకు దొంగిలించుట
7. కుసుమస్తేయ - పూవులను దొంగిలించుట

అపాత్రీకరణములు - 7

1. నిందితధనాదాన - నిందితద్రవ్యమును తీసుకొనుట
2. కుసీద జీవన - వడ్డీతో జీవనము చేయుట
3. అసంభాష్య సంభాషణ - మాట్లాడకూడని వారితో మాట్లాడుట, మరియు సందర్భము లేకుండా మాట్లాడుట
4. శూద్రసేవ - శూద్రునివద్ద పనిచేయుట

గురుబ్రాహ్మణ దూషణ, కన్యావిఘ్నకరణ, వివాహయోగ్య వరదూషణ, దేవాగుర్వాచార్య బ్రాహ్మణాది నిన్దాశ్రవణ, ప్రతిగ్రహ పరాఙ్ముఖ, వేదశాస్త్ర నిందన, రోతాపకరణ, వాక్పారుష్య దండపారుష్య, పరమర్మోటనసూచకత్వ, దేవతాచార్య, స్వామిసుహృన్మిత్ర భార్యాదివంచన, క్షత్రియ, వైశ్యాది, హీనవర్ణాభివాదన, చార్వాక, పాషండాది పూజిత దేవతాభివందన, ఖర ఉష్ట్రయానారోహణ, సాక్షాత్, ఖరోష్ట్ర అనడుదారోహణ, ఉన్నత వృక్షారోహణ, అసహాయ అరణ్యమార్గ గమన, సాభిలాషవిషదర్శన, దుర్మరణ సంకల్ప, ఇంద్రియ అనియమన, రధ్యా, వాపీ కూప తటాక, దేవాలయ, వృక్షఛాయాగృహాంకణగోష్ఠ, బృందావన జలాశయ నదీపాత్ర వల్మీక, కృషిస్థలకటాది రోతేవిణ్మూత్రోత్సర్జన, తిష్టమాన్మూత్రోర్జన కచ్ఛరాహిత్య, ద్వికచ్ఛుత్వకౌపీన పూచ్ఛాదికృత కచ్ఛకత్వ మలిన వస్త్రధారణ, శస్త్రధారణ పాకభేద పంక్తిభేదాచరణ స్వోదరపూర్ణ సద్వృత్తి పరిత్యాగ క్షత్రియాది వృత్తిద్రవ్యార్జన అన్యాయార్జిత ద్రవ్యజీవన, స్వయంహలవృత్తి జీవన పరోపకార నాశన, తృణ, గుల్మ, లతాది నాశన, చండాల స్వర్శన, సంభాషణ, తురుష్కాది మధ్యనివాస మ్లేచ్ఛద్రవ్య ఫలభోగ యాచన, శూద్రార్ధ శృతి మంత్ర జప హోమకరణ, రుద్రజపాగమ, మన్త్రజప తీర్ధాటన, స్నానకరణ, దీనాన్ధ కృపణోపేక్షణ, ముష్టిమాత్రతిల, కార్ణా అధ్యయానా2ధ్యాపన, వ్యవహారపక్షపాత, సామాన్య బ్రాహ్మణ గృహసీమానుకూల కుల్య తటాక వాపీకుపాది అపహరణ, మనుష్య, పశు పక్షిబంధన, శీతావాత చోర, వ్యాఘ్ర వ్యాధవ్యాధ్యది ఉపద్రుత గవ్యాది దుఖఃనివారణ అనర్వాసన శయనప్రదాన అకాల దన్తధావన అకాల క్షౌరీకరణ మిత్ర ద్రోహాది కరణ పరమాత్మ స్మరణ రాహిత్యాదిరూప ప్రకీర్ణకానాం – బ్రాహ్మణుల, ఆచార్య, గురువుల, శ్రోత్రియుల, ఆహితాగ్నుల, రాజుగారి యొక్క నీడను త్రొక్కుట, దాటివెళ్ళుట, గురువుగారి విషయమున అహంకారముగా మాట్లాడుట, బెదిరించుట, తిరస్కారముగా ఉండుట, గురువుగారి పరాజయము కోరుట, కొట్టుటకై కర్ర ఎత్తుట, పరులను కొట్టుట, బెదిరించుట, అపరాధములు ఏమి లేకున్నను భార్యను, పనివాళ్ళను, అనుచరులను కొట్టుట, గురువును, బ్రాహ్మణులను దూషించుట, కన్యను బెదిరించుట, వివాహయోగ్యుడైన వరుని దూషించుట, దేవతలను, గురువులను, ఆచార్యులను, బ్రాహ్మణులను నిందించు వాక్యములను వినుట (అనగా వారిని వారించవలెను లేదా అక్కడ నుండి మరలిపోవలెను) బ్రాహ్మణులను, శాస్త్రములను నిందించుట, పరులకు బాధ కలిగించుట, పరుషముగా (కఠినముగా) మాట్లాడుట, కొట్టెదనని కర్ర ఎత్తుట,, పరులయొక్క రహస్యములను వెల్లడించెదనని సూచించుట, దేవతలను,

జైనాన్న, తురుష్కాన్న, కారాగృహాన్న, వాపహస్తాన్న భోజన, వట, తిందుక, అశ్వద్ధాది నిషిద్ధ పత్రభోజన, భిన్నపాత్రభోజన, భూభాజన భోజన, అపాంక్తేయ పంక్తిభోజన, అతిథి రాహిత్య భోజన – కర్షకము చేయువాని అన్నము, పాటలు పాడి జీవనముచేయు వాని అన్నము, గ్రామ పురోహితము చేయించువాని అన్నము, పంచాయతన రహితమైన స్వయముద్భవం కాని దేవాలయమునందు 3 తరముల పాటు పూజారిగాయున్న వాని అన్నము, కేవలము జ్యోతిషము చెప్పుచూ జీవనము చేయువాని అన్నము, వైద్యము చేత జీవించేవాని అన్నము, రాజుగారి అన్నము, రాజపురోహితుని అన్నము, రాజ ఉద్యోగి అన్నము, శూద్రాన్నము, శూద్రుడు చూచిన అన్నము, శూద్రుడు ముట్టుకున్న అన్నము, శూద్రునిచే ప్రేరేపించబడిన అన్నము, దేవునికి నివేదన చేయని అన్నము, బ్రాహ్మణ జాతి ఆశేచాన్నము, బంధువులు అందరు కలసినపుడు కలిగిన ఎంగిలి అన్నము (బఫే), దేవతలను, బ్రాహ్మణులను నిందించిన వాని అన్నము, భిక్షాటన చేసి జీవించువాని అన్నము, పరిచయములేని వారి భోజనము, ఉడికి ఉడకని అన్నము, కోతకురాని ధాన్యమును ముందుగా కోసిన ధాన్యపు అన్నము, భూతములకు, ప్రేతములకు, పిశాచములకు నిర్దేశించన అన్నము, బలిప్రదానము చేసిన అన్నము, మాంసము వండిన పాత్రలో వండిన అన్నము, మైలవచ్చిన వారు ముట్టుకున్న పాత్రతో వండిన అన్నము, మూత్రము, వెంట్రుకలు, ఎముకలు, పురుగులు, ఈగలు ముసిరిన అన్నము, ప్రసవించిన స్త్రీ, బహిష్టు అయిన స్త్రీ భుజించిన తర్వాత తిన్న అన్నము, శ్రాద్ధములో మిగిలిన భోజనము, జైనుల అన్నము, సాహెబుల అన్నము, జైలులో అన్నము, ఎడమచేతితో వడ్డించిన భోజనము, మర్రి ఆకులతో, తుమికి (బీడీ) ఆకులలో, రావి ఆకులలో భోజనం చేయుట, పగిలిన పాత్రలో భుజించుట, భూమిమీద భోజనం చేయుట, కులభ్రష్టుడైనవాని ప్రక్కన భుజించుట, అతిథి లేకుండా చేసిన భోజనము.

దివాద్వివార భోజన, అకాల భోజన, ఏకాదశ్యన్న భోజన, చతుర్దశ్యష్టమీ దివాకాల భోజన, దశమీ, ద్వాదశీ, పర్వకాల, భానువార రాత్రి భోజన, గ్రహణ కాలాన్న భోజన, అనాచమనాన్న భోజన, రజస్వలా, చండాలాది వాక్య శ్రవణకాలిక భోజన, దగ్ధ, పర్యుషిత, పూతిగంధ, ఉచ్ఛిష్ట భోజన, దంపతీభుక్త, శిష్టాన్న భోజన, వామహస్తోదక పాన, ఏక హస్తోదకపాన, పీత శేషోదకపాన, వర్షధాజలపాన, పరదత్తజలపాన, అన్యకారిత ప్రపాజలపాన, కరమధిత తక్రపాన, ఖర, ఉష్ట్ర, విడ్వరాహ, గార్ధభక్షీరపాన, వివత్సానిర్దశాహ గోక్షీరపాన, అకారణస్తన్యపాన,

దీపోచ్ఛిష్ట తైలపాన, అభ్యంగోచ్ఛిష్ట తైలపాన, శుక, పిక, కాక, గృధ్ర, మయూర, టిట్టిభ, భరద్వాజాది పక్షిమాంస భక్షణ, పిణ్యాక భక్షణ, అపూప భక్షణ, హస్తదత్త శాకాది భక్షణ, శ్వేతబృహతీ, శ్వేతవృన్తాక, వర్తులాలాభూ, రక్తశిగ్రు, రక్తమూలక – పగటిపూట 2 సార్లు భోజనం చేయుట, అకాలములో (మధ్యాహ్నం దాటిన తరువాత), ఏకాదశినాడు భోజనము చేయుట, అష్టమి, చతుర్దశి తిథులలో పగలు భోజనము, ద్వాదశినాడు. ఆదివారం రాత్రిపూట భోజనం చేయుట, గ్రహణ సమయంలో భుజించుట, గ్రహణంలో వండిన అన్నం తినుట, ఆచమనం చేయకుండా, పరిషేచన చేయకుండా భుజించుట, బహిష్టు అయిన స్త్రీల, పతితుల యొక్క మాటలు వింటూ భుజించుట, మాడిన అన్నం తినుట, నీరుపోసి నానపెట్టిన అన్నం తినుట, వాసన కలిగిన అన్నం తినుట, ఎంగిలి అన్నం తినుట, దంపతులు భోజనం చేయగా మిగిలిన అన్నం తినుట, ఎడమచేతితో మరియు ఒక చేత్తో మంచినీరు త్రాగుట, త్రాగగా మిగిలిన నీరు మరలా త్రాగుట, వర్షపు నీరు త్రాగుట, వేరేవారిచే తీసుకు రాబడిన నీరు త్రాగుట, పతితులచే త్రవ్వబడిన బావి, చెరువులలో స్నానం చేయుట, త్రాగుట, అన్యులచే ఏర్పాటు చేయబడిన చలివేంద్రములో నీరు త్రాగుట, పెరుగును చేతితో చిలికిన మజ్జిగ త్రాగుట, గాడిదపాలు, ఒంటెపాలు, పందిపాలు, కంచరగాడిద పాలు, దూడ చనిపోయిన ఆవుపాలు, ఆవు ఈనిన 10 రోజుల లోపుగా పాలు (జున్నుపాలు) త్రాగుట, దీపారాధన చేయుటకు నియమించిన నూనెను వాడుకొనుట, చిలుక మాంసము, కోయిన మాంసము, కాకుల యొక్క, గ్రద్దల యొక్క, గిన్నెకోడి, నిప్పుకోడి, భరద్వాజ పక్షి మాంసము తినుట, తెలగపిండి తినుట, కారణము లేకుండా పులగము, పాయసము, బూరెలు చేసకోని తినుట, చేతితో ముద్దలు పెట్టించుకుని అన్నం, కూరలు తినుట, తెల్లవాకుడుకాయ, తెల్లవంకాయ, గుంద్రటి సొరకాయ, ఎర్ర మునగ, బీట్రూట్, ముల్లంగి, పదార్థములు తినుట.

శ్లేష్మాతక, కతక, కాళిజ్ఞ, బిల్వ, ఔదుంబర, శలాటు, భక్షణ, చర్ది భక్షణ, మూత్రాన్న భక్షణ, శివసూర్య శక్తి నిర్మాల్య భక్షణ, విధిరహిత పశుమాంస భక్షణ, కళంజ భక్షణ, గ్రామకుక్కుట, వరాహ, మత్స్యమాంస భక్షణ, శూద్ర పక్వభక్షణ, గోమాంసగంధా ఘ్రూణ, సంధ్యాకాల సల్లాప, తాంబూల చర్వణ, భోజన, మైథున, నిద్రాతి పారవశ్య ఉదయాస్తమయ స్వాప, దివాస్వాప, దివాస్త్రీసంగమన, నట, బురుడ, మేద, మ్లేచ్ఛ, తున్నవాయి, రథకార, ధ్వజకార, లోహకార, రజకకారుస్త్రీగమన, కులాటా, వేశ్య, దాసీ, వృద్ధా, విధవా, గర్భిణీ, ప్రవ్రజితా, అన్త్యజాతి స్త్రీ, సాధారణ స్త్రీగమన, అన్యావరుద్ధ స్త్రీగమన, తిర్యక్‌యోని గమన,

ముఖమైథున, పుంసిమైథున, గుదమైథున, సాభిలాష పరస్త్రీ నిరీక్షణ, మిథునీ భూత స్త్రీ నిరీక్షణ, యోని నిరోధన, నగ్నస్నాన, అశుద్ధ చేలస్నాన, సంక్రాంతి, అమావాస్యావ్యతీపాత, అలభ్యయోగాది శ్రాద్ధావ్యాకాల, నిషిద్ధ దినతైలాభ్యంగనస్నాన, గ్రహణాది పుణ్యకాల స్నాన, దానరాహిత్య పుణ్యకాల ఉష్ణోదకస్నాన, అశుద్ధజల స్నాన, అమన్త్రకస్నాన, సన్నిహిత తీర్థోల్లంఘన, స్వగ్రామ దేవోత్సవాదర్శన తత్తదుత్సవ, జనపద గ్రామ కులాచారోల్లంఘన – విరిగినచెట్టు ఆకు, చిల్లంగిచెట్టు ఆకు, పుచ్చకాయ, కోడిశెచెట్టు ఆకు, మారేడు, మేడి, ప్పికాయ తినుట, మలమత్ర భక్షణ, కేవల శివశక్తి సూర్యదేవాలయములో నివేదన ద్రవ్యము తినుట (అనగా పంచాయతన దేవతలు, స్వయంభూ దేవతలు కాని దేవాలయములో ప్రసాదము తినుట), యజ్ఞమునకు కాకుండా ఆహారార్ధము పశువును వధించుట, మాంసము తినుట, గంజాయి సేవించుట, కోడి, పంది, చేప మొదలగుగా గల పక్షి పశు జలచర మాంసమును భక్షించుట, శూద్రునిచే వండబడిన పదార్థములు తినుట, గోమాంసము వాసన చూచుట, సంధ్యాకాలముల యందు అనగా ఉదయం గం॥5.00 నుండి 6.30 లోపు సాయంకాలం గం॥5.00 నుండి 6.30 లోపు సంధ్యాకాలమనబడును. ఆ సమయములలో తాంబూలం సేవించుట, నిద్రమత్తు కలిగియుండుట, ఇత్యాది విషయముల యందు, పరవశించుట, ఉదయాస్తమయములందు నిద్రించుట, పగటిపూట నిద్రించుట, సంభోగించుట, నాట్యస్త్రీ, మేదరీ స్త్రీ, కల్లుదాగిన స్త్రీ, అంత్యజాతి స్త్రీ, చర్మకార స్త్రీ, ఇనుప కొలిమి పనులు చేయు స్త్రీ, రజకస్త్రీ, నిరన్తరకామ అనురక్తిని, వేశ్యాస్త్రీ, దాసీస్త్రీ, వృద్ధురాలైన స్త్రీ, విధవాస్త్రీ, గర్భిణీస్త్రీ, తాపసస్త్రీ, అంత్యజాతి స్త్రీ, ఇత్యాది స్త్రీని పొందుట, పశుమైథునము చేయుట, ముఖమైథునము చేయుట, మలద్వారమైథున, పురుషమైథున, సంగమించవలెనని కోరికతో స్త్రీకోసం నిరీక్షించుట, దిగంబరముగా స్నానము చేయుట, మలిన వస్త్రముతో స్నానం చేయుట, సంక్రాంతుల యందు అమావాస్య, వ్యతీపాత యోగముల యందు శ్రాద్ధములు చేయవలసిన రోజులలో తలంటు పోసుకొనుట, గ్రహణ సమయములలో స్నానము, దానములు చేయకపోవుట, ఆ సమయంలో వేడినీటి స్నానం చేయుట, ప్రతీరోజు మన్త్రం లేకుండా స్నానం చేయుట, మురికినీటిలో, బురదనీటిలో స్నానం చేయుట, సమీపములో ఉన్న నదులలో స్నానం చేయకుండా వేరే నదిలో స్నానం చేయుట, తను ఉన్న గ్రామములో ఉత్సవములు జరుగుచుండగా దైవదర్శనము చేసుకోకపోవుట, తన గ్రామములో, కులములోని ఆచారములు ఖాతరు చేయకపోవుట.

గుర్వాచార్య, విప్ర, శ్రోత్రియాహితాగ్నిగృనృపచ్ఛాయోల్లంఘన, గురువిషయాహంకార, హూంకార, తిరస్కార, పరాజయ ప్రాపణ తాడనార్థ దండోధ్యమన, పరతాడన, పరభర్త్సన, నిరపరాధ భార్యా, దాసీ, భృత్యతాడన,

మంత్రం – శ్రీర్వేభజతు, అలక్ష్మీర్మేనశ్యతు

సహస్ర శీర్షేతి లోష్టం శిరఆలిప్య

మంత్రం – సహస్రశీర్షాపురుషః....అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్

విష్ణుముఖా ఇతి.... ముఖమాలిప్య

మంత్రం – విష్ణుముఖావై దేవాః ఛందోభిరిమాన్లోకాన్
అనపజయ్య మభ్యజయన్

ఓజోగ్రీవారితి గ్రీవామ్

మంత్రం – ఓ జోగ్రీవాభిర్నిర్ఋుతిమస్థభిరిన్ద్రగ్ంస్వప
సావహేన రుద్రస్య విచలస్కన్ధోహోరాత్రయోర్ద్వితీ
యోర్ధ మాసానాం తృతీయో మాసాం చతుర్ధ
ఋతునాం పంచమస్సంవత్సరస్య షష్ఠః

మహాగ్ం ఇంద్రో వజ్రబాహురితి బాహూ

మంత్రం – మహాగ్ం ఇంద్రో వజ్ర బాహుష్షోడ శీ శర్మ యచ్ఛతు
స్వస్తినో మఘవాకరోతు హంతు పాప్మనం
యోస్మాన్ ద్వేష్టి

సోమానగ్గ్ స్వరణమితికక్షౌ

మంత్రం – సోమానగ్గ్ స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పత్
కక్షీవన్తం యఔశీజమ్
శరీరం యజ్ఞశమలం శరీరం యజ్ఞశమలమితి
శరీరమ్ కుసీదం తస్మిన్ థ్సీదతు
యోస్మాన్ద్వేష్టి
“నాభిర్మేచిత్తమితినాభిమ్”
నాభిర్మేచిత్తం విజ్ఞానమ్ । పాయుర్మే పచితిర్భసత్

“అపాన్తమన్యురితికటిమ్”

మంత్రం – అపాన్తమన్యుస్తృపల ప్రభర్మా ధుని శ్మీమీనాం
ఛరుమాగ్ ఋజీషి । సోమో విశ్వాన్యత సావనాని
నార్వాగింద్రం ప్రతిమానాని దేభుః

“విష్ణోరరాటమశీతిపృష్టమ్”

మంత్రం – విష్ణోరరాటమసి.........విష్ణవేత్వా

“వరుణస్యస్కంభనమసీతి మేఢ్రమ్”

మంత్రం – వరుణస్యస్కంభనమసి వరుణస్యస్కంభ
సర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్యపాశః

ఆచార్యుని, యజమాని, మంచి హృదయము కలవానిని, స్నేహితుని భార్యను వంచించుట (మోసగించుట), క్షత్రియులకు, వైశ్యులకు మొదలగువారలకు నమస్కరించుట, చార్వాకులు, పాషండులు (అనగా జైనులు) పూజించే దేవతలను పూజించుట, గాడిదలు, ఒంటెలు కట్టిన బండి ఎక్కుట, లేదా ఎద్దుమీద, గాడిద మీద, ఒంటె మీద ఎక్కుట, మహావృక్షము ఎక్కుట, తోడు ఎవరూ లేకుండా అరణ్యమార్గమున పోవుట, కోరికతో విషమును చూచుట, ఆత్మహత్య చేసుకొనవలెనని సంకల్పించుట, ఇంద్రియ నిగ్రహము లేకపోవుట, దారియందు, దిగుడు బావులయందు, చెరువులయందు, దేవాలయమునందు, చెట్ల నీడలయందు, ఇంటి ప్రాంగణములో (లెట్రిన్), ఆవుల కొష్ఠమునందు, తులసీ సమీపమున, నీటి మడుగు మరియు నీళ్ళయందు, పుట్టల మీద, పంటపొలములలో, శ్మశానముయందు మల, మూత్ర, వీర్య విసర్జన చేయుట, నిలబడి మూత్రవిసర్జన చేయుట, గోచీ లేకుండా, రెండు గోచీలతో, ధోవతి కట్టుట, మాసిన వస్త్రములను ధరించుట, ఆయుధము ధరించుట, పాక భేదము, పంక్తి భేదములు కల్పించుట (అనగా తనవార్కి ఒకరకము వేరేవారికి ఒక రకముగా వంట చేయించుట, వడ్డించుట) అందరిని వదలి తను మాత్రమే భుజించుట, స్వకుల వృత్తియైన వేదధర్మమైన వృత్తి వదలి అన్యవృత్తి స్వీకరించుట, రాజులు, మొదలగుగా గల వారి వృత్తులు స్వీకరించి తద్వారా జీవనము చేయుట, అన్యాయముగా సంపాదించిన ద్రవ్యముతో జీవించుట, స్వయయముగా వ్యయవసాయము చేసి జీవించుట, పరులకు ఉపకారము లేకుండా జీవించుట, గడ్డి, దర్భ, పొదలు, తీగలు (లతలు) పాడుచేయుట, పతితులను ముట్టుకొనుట, మాట్లాడుట, తురుష్కుల మధ్య నివసించుట, మ్లేచ్ఛా ద్రవ్యముతో భోజనము చేయుట, యాచించుట, శూద్రుల కొరకై జపములు, రుద్రపారాయణలు, హోమములు, స్నానము చేయుట, దీనులు, గుడ్డివారలను ఆదరించకపోవుట, సహాయము చేయకుండుట, ఇనుము, దూది మొదలగుగా గల దానములు పట్టుట, నియమాదులు లేకుండా వేదపారాయణ, వేదాధ్యయనము, వేదము చెప్పుట, వ్యవహారముల యందు భేదబుద్ధి కల్గియుండుట, పేదవాడు, దుర్బలుడైన బ్రాహ్మణుని ఇంటియందు గల బావిని ఆక్రమించుట, మనుష్యులను, పశువులను, పక్షులను బంధించుట, ఎండ నుండి, చలి నుండి, వర్షము నుండి, దొంగల నుండి, పెద్దపులుల నుండి, కిరాతకుల నుండి, రోగముల నుండి, పెనుగాలి మొదలగుగా గల ఉపద్రవముల నుండి, ఆవుల యొక్క దుఃఖమును నివారించలేకపోవుట, అర్హతలేని వారికి ఆసనము, పక్క ఏర్పరుచుట, అకాలములో దంతధావనము చేయుట, అకాలములో క్షౌరము చేసుకొనుట, స్నేహితునకు ద్రోహము చేయుట, భగవధ్యానము చేయకుండుట, అననవి ప్రకీర్ణక పాపములు.

సర్వప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః

ప్రాయశ్చిత్తీ పాత్రస్నాత్వా నిత్యకర్మ నిర్వర్త్య ప్రాయశ్చిత్తోపయోగిద్రవ్యజాతం పరికల్ప్య స్నానద్రవ్యాణ్యాదాయ బ్రాహ్మణానాహూయ. దేవాలయే నదీతీరే శుచౌ దేశే బ్రాహ్మణసభాయాం వా ఉపవిశ్య మహాపాపే త్రిశ్రోధేనవః వృషభం చ దద్యాత్, ఉపపాతకేతు ఏకాం ధేనుం వృషభం చ దద్యాత్ దశ, ద్వాదశవా విప్రాన్ పరిషత్వేనియోజయేత్, తాన్ గంధ, పుష్పాదిభిః అభ్యర్చ్య ప్రార్థయేత్ స్వయంకర్తుం అశక్తశ్చేత్, పరిషత్సున్నిధౌ సర్వప్రాయశ్చిత్త కర్మకలాపవిధాన విచక్షణం (ఏకం బ్రాహ్మణ మాహూయ) త్వామహం వృణే, ఇతి కారయితారం బ్రాహ్మణం వరయేత్ ఆచమ్య.... ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్ గోత్రః నక్షత్రరాశౌ లగ్నేజాతః నామధేయత్రేః, ధర్మపత్నీ సమేతోహం శ్రీమతః గోత్రస్య నక్షత్రేరాశౌ లగ్నే జాతస్య నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమజన్మాభ్యాసాత్ జన్మ ప్రభృతి ఏతత్ క్షణ పర్యంతం సంభావిత సమస్త పాప నివారణార్థం, నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ఇష్టదేవతా ప్రీత్యర్థం చ సర్వప్రాయశ్చిత్త కరిష్యమాణం కర్మ......................స్వస్తి పుణ్యాహవాచన కరిష్యే.. ఆదేనిర్విఘ్నేన..........గణపతి పూజాం కరిష్యే గణపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా ఆచమ్య....ప్రీత్యర్థం మమజన్మాభాయ సాజ్జన్మ ప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యంతం సంభావిత సమస్తపాపక్షయార్థం నిత్యానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ఇష్టదేవతా ప్రీత్యర్థంచ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యమాణః మదీయ పాపజాతం పరిషదగ్రే నివేదయితుకామః తద్యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం మలాపకర్షణ స్నానమహం కరిష్యే.

సచేలం తూష్ణీంస్నాయాత్, ఊర్ధ్వపుండ్రాది కం ధారయేత్. ఆశక్తశ్చేత్ ఆర్ద్రవాసాః సభాంతిం గత్వామహా సంకల్పముచ్చార్య....శుభతిథౌ....గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య రాశౌజాతస్య....మమ ఇహజన్మని జన్మాంతరేషు....మమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతి ఏతత్క్షణపర్యన్తమ్ మధ్యేవర్తినికాలే బాల్య, కౌమార, యౌవన, వార్థకేషు జాగ్రత్స్వప్న, సుషుప్త్యవస్థాసు కామక్రోధలోభ మోహ మద మాత్సర్యైః మనోవాక్కాయ కర్మభిః త్వక్చక్షు శ్రోత్ర, జిహ్వాఘ్రాణైః వాక్పాణి పాద పాయుపస్థైః సంభావితానాం, ప్రకాశకృత బ్రహ్మహత్యా సురాపాన, స్వర్ణస్తేయ, గుర్వంగనాగమన రూపమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం అతిదిష్ట మహాపాతకరూపాత్మక అతిదిష్ట మహాపాతక వ్రతాత్మక అతిదేశిక అతి పాతకానాం మహాపాతక సమరూప పాతకానాం ఉపపాతకానాం, సంకలీ కరణానాం, మలినీకరణానాం, అపాత్రీ కరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహస్యకృత మహాపాతకాది ప్రకీర్ణకాంతానాం అజ్ఞానతః సకృత్కృతానాం, అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ

అత్యంతాభ్యస్తానాం నిరంతరాభ్యస్తానాం, చిరకాలాభ్యస్తానాం, నవవిధానాం, బహునాం పాపానాం మధ్యేమయాకృతానాం సర్వేషాం పాపానాం నిరాసార్థం, ఇష్టదేవతా ప్రీత్యర్థం, నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం పరిషదుపస్థానపూర్వకం పరిషదుపదిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రోక్త మార్గేణ శక్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణ హం కరిష్యే.

మృత్తికాస్నానవిధిః

అశ్వక్రాన్త ఇతి భూమిమభిమన్త్ర్య
మంత్రం – అశ్వక్రాన్తే రథక్రాన్తే....రక్ష స్వమాం పదేపదే
సహస్రపరమాదేవీతి దూర్వామభిమన్త్ర్య
మంత్రం – సహస్రపరమాదేవి....దుస్వప్ననాశని
ఉద్ధృతాసి వరాహేణ కృష్ణేన శతబాహూనా
కాండాత్ కాండాదితి దూర్వామాదాయ
మంత్రం – కాండాత్ కాండాత్....విధేమ హవిషావయమ్
మృత్తికేహనమేపాపమితి దూర్వాంలోష్టేప్రతిష్ఠాప్య
మంత్రం – మృత్తికేహనమేపాపం....గచ్ఛామి పరమాంగతిమ్
యతఇంద్ర, స్వస్తిదావిశస్పతిః స్వస్తినఇంద్రః
త్రాతారమింద్రం, అపాన్తమన్యుః పరంమృత్యో ఇతి
షడ్భిః ప్రతిమంత్రం, ప్రదక్షిణం, ప్రతిదిశం లోష్టముత్సృజ్య
మంత్రం – యత ఇంద్రభయామహే....విమృధోజహి ఇతి ప్రాచీమ్
స్వస్తిదావిశస్పతిః....అభయంకరః ఇత దక్షిణస్యామ్
స్వస్తిన ఇంద్రో....బృహస్పతిర్దధాతు ఇతి ప్రతీచ్యామ్
త్రాతరమింద్రం....ధాత్వింద్రః ఇతి ఉదీచ్యామ్
అపాన్తమన్యుస్తృపల ప్రభర్మాధుని శ్శిమీవాంఛరు
మాగ్ం ఋజీషి । సోమోవిశ్వాన్యతసావనాని నార్వా
గింద్రం ప్రతిమానాని దేభుః ఇత్యూర్ధ్వాం
పరంమృత్యో....రీరిషోమోతవీరాన్ ఇత్యధోసోష్టమత్సృజ్య
గంధ ద్వారామితి లోష్టశేషమాదాయ
మంత్రం – గంధద్వారాం....యేశ్రియమ్
ఉదుత్యంజాతవేదసమితి లోష్టమాదిత్యాయ దర్శయిత్వా
మంత్రం– ఉదుత్యంజాతవేదసం....దృశేవిశ్వాయసూర్యమ్
శ్రీర్మేభజత్ ఇతి లోష్టం శిరఃప్రదక్షిణీకృత్య

"సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్"

ఆర్ద్రవాసాః సభాం గత్వా గన్ధపుష్పాద్యైః
అభ్యర్చ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థం ఉద్దిష్ట దేయ
ద్రవ్యచ్చతుర్థాంశం చేలాంచలేన బధ్వా
పుష్పాక్షతపాణిస్సన్
శ్లో॥ నమస్సకల కళ్యాణదాయినే బ్రహ్మరూపిణే
సదసేసర్వ పూజ్యా యదుప్రుక్తతారణ్యవహ్నాయే
శ్లో॥ సమస్త సంపత్......పాదపంకజమ్
పరిషదంత్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య
మంత్రం - నమోమహద్భ్యః...సమావృక్షిదేవాః
దండవత్ - ప్రణమ్య - ఉద్ధాయ అంజలింబధ్వా
శ్లో॥ సర్వేధర్మవివేక్తారో గోప్తార స్సకలాద్విజాః ।
మమదేహస్య సంశుద్ధిం కుర్వన్తు ద్విజ సత్తమాః ॥
మయాకృతం మహాఘోరం జ్ఞాత్వాఽజ్ఞాత్వాచ కిల్బిషమ్
ప్రసాదః క్రియతాం మహ్యం శుభానుజ్ఞానంప్రయచ్ఛత
పూజ్యైఃకృత పరిత్రోహం భవేయం ద్విజసత్తమైః
అనుగృహ్ణన్తు మాం దీనం భవన్తో ధర్మ విత్తమాః
ఇతి సంప్రార్థ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థం పరికల్పిత ద్రవ్యమధ్యే
చతర్థాంశం పరిషద్దక్షిణాత్వేన నిదధ్యాత్, తతః పరిషత్
కింతే కార్యం, కిమర్థం వాప్యస్మాన్ మృగయసే ద్విజ
అత్రనో బ్రూహిసత్యేన సత్యంహి పరమాగతిః
సత్యేనద్యోతతేసూర్యః సత్యేనద్యోతతేశశీ
సత్యేనద్యోతతేవహ్నిః సత్యేసర్వం ప్రతిష్ఠితమ్
అస్మాకంచైవ సర్వేషాం సత్యమేవ పరంబలమ్ ॥
యదివక్ష్యసి సత్యం త్వం నియతం ప్రాప్స్యసేశుభమ్
యద్యాగతోస్యసత్యేన నత్వం శుద్ధ్యసి కర్హిచిత్
కింతే కార్యం మిథ్యామావాదీః సత్యమేవ
వద ఇతి బ్రూయాత్ - తతోయజమానః
పరిదనుజ్ఞాతః ప్రాంజలిః ప్రహ్వఃతిష్ఠన్
విజ్ఞాపయేత్, అశేషేహేపరిషత్ భవత్
పాదమూలే మయా సమర్పితామిమాం సౌవర్ణీ
అల్పీయసీమపి పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ
స్వీకృత్య, మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మామనుగృహ్య
సర్మస్మాదేనసస్సముద్ధర.....పునః ప్రణమేత్

"ఆనందనందావిత్యండౌ"
మంత్రం - ఆనందనందా వాండౌమే భగస్సౌభాగ్యం పసః
"ఊరువో రోజీరితి ఊరూ"
మంత్రం - ఊరువోరోరిష్టా.........మామాహిగ్ంసీః
"ఊరు అరత్నీ జానునీ ఇతి జానునీ"
ఊరూ అరత్నీజానునీ । విశోమేం గాని సర్వతః
"జంఘాభ్యామితి జంఘే"
మంత్రం-జంఘాభ్యాం పద్భ్యాం ధర్మోస్మి ।
విశిరాజా ప్రతిష్ఠితః
"చరణం పవిత్రమితి చరణౌ"
మంత్రం - చరణం పవిత్రం..........అరాతింతరేమ
ఇదం విష్ణు స్త్రీణ పదేతి ద్వాభ్యాం పాదౌ
మంత్రం - ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే..........పాగ్ం సురే
మంత్రం - త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః
తతో ధర్మాణి ధారయన్
సజోషా ఇంద్రేతి శేషం దూర్వాసహితం లోష్టం శిరసిధారయేత్
మంత్రం- సజోషా ఇంద్ర సగణో మరుద్భిస్సోమంపిబ
మృత్రహన్ఛూర విద్వాన్ । జహిశత్రూగ్ంరప
మృధోనుదస్వాధాభయంకృణుహి విశ్వతోనః
"హిరణ్యశృంగమితి తీర్థంగత్వా
మంత్రం- సుమిత్రాన ఆప ఓషధయస్సన్తు
ఉదకాంజలి మాదాయ లోష్ట దేశేనినీయ
దుర్మిత్రాస్తస్మైఇతి - ప్రథమమ్
యోస్మాన్ద్వేష్టిరితి - ద్వితీయమ్
యంచవయం ద్విష్మ ఇతి - తృతీయమ్
మంత్రం - దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుః ।
యోస్మాన్ ద్వేష్టి ।
యంచవయం ద్విష్మః
"ఇత్యంజలిత్రయం నినీయ
ఆపోహిష్ఠామ ఇతి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణా ఇతి
చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతైరను వాకైః అద్భిర్మార్జయిత్వా

అపోహిష్ఠామయోభువః......జనయధాచనః
హిరణ్యావర్ణా.........బలమోజోనిధత్త
పవమానస్సువర్జనః......మోర్జయంత్యాపునాతు
"నమోగ్నయెప్సుమత ఇతి నదీం నమస్కృత్య"
నమోగ్నయేప్సుమతే......నమోధ్భ్యః
"యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠ యజ్ఞసూత్రేణ
అలోడితాభిరద్భిః త్రిరాప్లుత్య
మంత్రం - యదపాంక్రూర.....నపునాత్వఘమర్షణః
"ఇమంమేగంగఇత్యపోభిమన్త్ర"
మంత్రం - ఋతంచసత్యంచ.....సగ్ంసిశాధి
"ఆర్ద్రం జ్వలతీత్యాచమ్య"
ఆర్ద్రంజ్వలతి.....మాంజుహోమిస్వాహా"
అకార్యకారీతి పునస్స్నాయాత్"
మంత్రం - అకార్యకార్యవకీర్ణీ.....పాపాత్ప్రముచ్యతే
"రజోభూమిస్త్వేతి రహస్యపాపాపనోదనార్థం
పునస్స్నాయాత్
మంత్రం - రజోభూమిస్త్వమాగ్.....ధీరాః
"ఆక్రాన్త్సముద్రఇతి.....జపేత్
మంత్రం- ఆక్రాన్త్సముద్రః.....సువానఇందుః
ఆచమ్య ఏవం .....ప్రీత్యర్థం మయాకృత మృత్తి
కాస్నానాంగ దేవ, ఋషి, పితౄనుద్దిశ్య
దేవ, ఋషి, పితృ తర్పణం కుర్యాత్
తతః సూర్యార్ఘ్యప్రదానాని కరిష్యే
ఉద్యన్నద్యమిత్రమః అహంద్విషతేరధః మిత్రరవి, సూర్యభాను,.....
ఖగ, పూష, హిరణ్యగర్భ, మరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్క
భాస్కరభ్యోనమః
"ఇదమర్ఘ్యం సమర్పయామి"
శ్లో॥ సవిత్రేచప్రసవిత్రేచ పరంధామ జలేమమ ।
త్వత్తేజసా పరిభ్రష్టం పాపంయాంతు సహస్రధా ॥
శ్రీసూర్యనారాయణ పరబ్రహ్మణే నమః

ఇదమర్ఘ్యం సమర్పయామి
యన్మయా దూషితంతోయ శారీరమల సంయుతమ్
తస్మాత్పాపరిశుద్ధ్యర్థ యక్ష్మాణం తర్పయామ్యహమ్
అసంస్కారాశ్చ యేకేచిజ్జలాశాః పితరోమమ
తేషామాప్యాయనార్థాయ దీయతే సలిలం మయా ।
యేకేచాస్మత్కులేజాతా అపుత్రాగోత్రిణోమృతాః
తేగృహ్ణన్తుమయాదత్తం సూత్రనిష్పడనోదకమ్
తతః అంగపరిమార్దనం కుర్యాత్
"శుచివోహవ్యేతి ధౌతవస్త్రం అద్భిఃప్రోక్ష్య
మంత్రం - శుచీవోహవ్యా.....శుచయః పావకాః
"దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ"
మంత్రం - దేవస్యత్వా.....మాదదే
"అవధూతమిత్యవధూయ"
మంత్రం- అవధూతగ్ం రక్షోవధూతా అరాతయః
ఉదుత్యం జాతవేదసమితి ఆదిత్యాయదర్శయిత్వా
మంత్రం - ఉదుత్యం..... సూర్యమ్
ఆవహన్తీతి పరిధాయ
అవహంతీవితన్వా.....పశుభిస్సహస్వాహా
దర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య అష్టోత్తరశత గాయత్రి
జపం కుర్యాత్
అచ్యుతాయేతి అష్టోత్తర శత నామజపం కుర్యాత్
అచ్యుతాయ నమః
అనంతాయ నమః
గోవిందాయ నమః ఇత్యష్టోత్తర శతజపం కుర్యాత్
ఉద్యన్నద్యేతిద్వాదశసూర్యనమస్కారాణి కుర్యాత్
మూలతోబ్రహ్మేతి ద్వాదశ అశ్వద్ధప్రదక్షిణం కుర్యాత్
శ్లో॥ మూలతో బ్రహ్మరూపాయ
మధ్యతో విష్ణురూపిణౌ
అగ్రతశ్శివరూపాయ
వృక్షరాజాయతే నమః
ఇతి వ్రతాత్ బ్రాహ్మణఃపూతౌ భవతి
ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః

తత్తత్ ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాత స్వికరూపేణ (అసాధారణ) కర్తుం
అసమర్థస్య......గోత్రస్య.....నామధేయస్య
ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ సకల పాపాపనోదకం
ఏకవిధం ప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రపర్యాలోచన
యా, నిశ్చిత్య ఉపదిశ్య అనుగృహ్య
గోత్రజాతం..........శర్మాణం మాం
సర్వస్మాత్ ఏనసః సముద్ధర, మాం అనుగృహ్ణన్తు
భవన్తః పరిషదః అనుగృహ్ణీమః ఇతి వదేత్
తతః పరిషదపి యజమానినావిజ్ఞాపనాం
ఆకర్ణ్య, తత్సమర్పితాం పరిషద్దక్షిణాం స్వీకృత్య
ధర్మశాస్త్రాణి, పర్యాలోచ్య, ఏకం విధం ప్రాయశ్చిత్తం
నిర్ణీయ, నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం విధాయక
ముఖేన విధాతుం, అస్మిన్ చికీర్షితే ప్రాయశ్చిత్త
అనుష్ఠానే భవద్భిః విధాయకైః భవితవ్యమ్
సప్త, పంచ, త్రయోవా విధాయకాన్ నియోజయ యజమానః
తథైవకరిష్యామి ఇతి వదేత్
యజమానః దర్భాక్షతాన్ గృహిత్వా అస్మిన్
చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్త అనుష్ఠానే
భవద్భిః విధాయకైః భవితవ్యం ఇతి అశేష సభాయాం భవన్తోపి తథైవ
అంగీకృత్య మాం రక్షన్తు. అస్మిన్ ప్రాయశ్చితే కర్మణి విధాయకం
త్వామహం వృణే. వృతోస్మికరిష్యామీతి ప్రతివచనమ్

"పరిషద్వాక్యం - విధాయకాన్ ప్రతి"

భో భో విద్వాంసో విధాయకాః ఇదానీం అస్మత్ దక్షిణాం సమసంఖాయకాన్ దక్షిణాం స్వీకృత్య.......
గోత్రేణ..........నక్షత్రే............రాశౌ........జాతేన........శ్శాఖాధ్యాయనా నామధేయేన అనేన యజమానేన అస్మత్ సన్నిధౌ విజ్ఞాపితానాం
జన్మాభ్యాసాత్ జన్మ ప్రభృతీత్యాది ఆరభ్య బహూనాం పాపానామిత్యన్తం
పూర్వోక్తముక్త్వా ఏతేషాం మధ్యే సంభావితానాం సర్వేషాం పాపానాం
అజ్ఞానతః సకృత్కరణే షడబ్ద ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం
అపనోదకం భవతి (అనగా 180 ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు)

ఆచమ్య,

ప్రీత్యర్థం......గోత్రస్య.......నక్షత్రే.......రాశౌజాతస్య.......నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యన్తం ఇహజన్మని జన్మాంతరేషుచ, బాల్య కౌమార, యౌవన, వార్ధకేషు, జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ కర్మభిః కామస, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యైః త్వక్చక్షు శ్రోత్ర జహ్వాఘ్రాణైః వాక్పాణి పాద పాయూపస్థైః కామతోఽకామతః స్వతః పరప్రేరణయావా సంభావితానాం ప్రకాశకృత మహాపతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం అతిదిష్టమహాపాతక రూపత్వాత్ ఆతిదేశికరూపాణాం.

మహాపాతక సంసర్గిత్వ ఉపధేష్టృత్వ అనుగ్రాహత్వ, అనుమన్తృత్వ, ప్రయోజకత్వ, ప్రోత్సాహకత్వాది, అతి పాతకానాం, అతిదిష్ట మహాపాతక వ్రతత్వాత్ ఆతిదేశిక రూపాణాం అతిపాతకానామ్, గుర్వధిక్షేప, వేదనిందా, సుహృద్వధా, అధీతనాశనాది రూప బ్రహ్మహత్యా సమపాతకానాం

ఉత్కర్ష, అనృతభాషణ, కళంజాది నిషిద్ధ భక్షణ, రజస్వలాముఖాస్వాదన, కూటసాక్షిత్వ సుహృద్భేదకరణాదిరూప సురాపాన సమపాతకానాం ।

విహిత కర్మత్యాగ, నిషిద్ధ కర్మాచరణ, షోడశకర్మాణ్యనాచరణ, శ్రౌత, స్మార్త, కర్మరాహిత్య, మాతా పిత్రాచార్యాది శుశ్రూషరాహిత్య, ధర్మ, మహాలయ, సంక్రాంతి, వ్యతీపాత అష్టక, గజచ్ఛాయాది కాల శ్రాద్ధ విస్మరణ, వ్రాత్య, వార్ధుషిక, నిందిత, క్లీబ, కుష్ఠ్యన్న, యతిదాపితాన్న, కర్మత్యాగ్యన్న, పతితాన్న, పతిత పక్వాన్న, పతిత దాపితాన్న, పతిత నిరీక్షితాన్న, పతిత సంస్పృష్టాన్న, పతిత పంక్త్యన్న, గణాన్న, గణికాన్న, గాయకాన్న, గ్రామయాజకాన్న, దేవలకాన్న, జ్యౌతిషికాన్న, చికిత్సకాన్న, రాజాన్న, రాజపురోహితాన్న, రాజభృత్యాన్న, శూద్రాన్న, శూద్ర దృష్టాన్న, శూద్రస్పృష్టాన్న, శూద్రప్రేరితాన్న, దేవతాఽనర్పితాన్న, బ్రాహ్మణజాయ్యాద్యా శౌచాన్న, బంధుమేళన ఉచ్ఛిష్టాన్న, దేవబ్రాహ్మణ నిందకాన్న, సదాభిక్షాన్న, అపరిచితాన్న, అరనాళపక్వాన్న, అపక్వతండులాన్న, భూత, ప్రేత, పిశాచోద్దిష్టాన్న, బలిప్రదానాన్న, మాంసపాక భాండ పక్వాన్న, శావసూతకిస్పృష్ట భాండ పక్వాన్న, మూత్ర, కేశ, అస్థి, కటక, మక్షికా దూషితాన్న, సూతికా, రజస్వలా, శూద్ర, భుక్త శిష్టాన్న, శ్రాద్ధ శిష్టాన్న, జైనాన్న, తురుష్కాన్న, కారాగృహాన్న, వామహస్తాన్న భోజన, వట, తిందుక, అశ్వత్థాది నిషిద్ధపత్ర భోజన, భిన్నపాత్ర భోజన, భూభోజన, అపాంక్తేయ పంక్తి భోజన, అతిథిరాహిత్య భోజన, దివాద్వివార భోజన, అకాల భోజన, ఏకదశ్యన్నభోజన, చతుర్దశ్యష్టమీ దివాకాల భోజన, దశమీ, ద్వాదశీ పర్వకాల, భానువార రాత్రి భోజన, గ్రహణ కాలాన్న భోజన, అనాచమనాన్న భోజన, రజస్వలా చండాలాది వాక్య శ్రవణ కాలిక భోజన, దగ్ధ, పర్యుషిత, పూతిగంధ, ఉచ్ఛిష్ట భోజన,

దంపతీ భుక్త శిష్టాన్న భోజన, వామహస్తోదక పాన, ఏకహస్తోదక పాన, పీత శేషోదకపాన, వర్షధారా జలపాన, పరదత్త జలపాన, చండాల కారిత వాపీ, కూప, తటాకోదక స్నాన, పాన, అన్యకారిత ప్రపా జలపాన, కరమథిత తక్రపాన, ఖర, ఉష్ట్ర, విడ్వరాహ, గర్దభ క్షీరపాన, వివత్సా, నిర్దశాహ గోక్షీరపాన, అకారణస్తన్యపాన, దీపోచ్ఛిష్ట తైలపాన, అభ్యంగోచ్ఛిష్ట తైలపాన, శుక, పిక, కాక, గృద్ధ, మయూర, టిట్టిభ, భరద్వాజాది పక్షిమాంసభక్షణ, పిణ్యాక భక్షణ, వృథాకృసరాన్న, యావక భక్షణ, పాయస భక్షణ, అపూప భక్షణ, హస్త దత్త శాకాది భక్షణ, శ్వేత బృహతీ, శ్వేత వృన్తాక, వర్తులాఽలాబూ రక్తశిగ్రు, రక్తమూలన్, శ్లేష్మాతక, కతక, కాళింగ, బిల్వ, ఔదుంబర శలాటు భక్షణ, ఛర్ది భక్షణ, మూత్రాన్న భక్షణ, శివ, సూర్య, శక్తి నిర్మాల్య భక్షణ, విధిరహిత పశుమాంస భక్షణ, కళంజ భక్షణ, గ్రామకుక్కుట, వరాహ, మత్స్య మాంస భక్షణ, శూద్రపక్వ భక్షణ, గోమాంస గంధాఘ్రాణ, సంధ్యాకాల సల్లాప, తాంబూల చర్వణ, భోజన, మైథున, నిద్రాది పారవశ్య ఉదయాస్తమయాది-స్వాప, దివాస్వాప, దివాస్త్రీసంగమ, నట, బురుజ, మేద, మ్లేచ్ఛ, తున్నవాయ, రథకార, ధ్వజకార, లోహకార, రజకకారు స్త్రీగమన, కులటా, వేశ్యా, దాసీ, వృద్ధా, విధవా, గర్భిణీ, ప్రవ్రజితా, అంత్యజాతి స్త్రీగమన, అన్యావరుద్ధ స్త్రీగమన, తిర్యక్‌యోని గమన, ముఖమైథున, పుంసిమైథున, గుదమైథున, సాభిలాష పరస్త్రీ నిరీక్షణ, మిథునీభూత స్త్రీనిరీక్షణ, యోని నిరోధన, నగ్నస్నాన, అశుద్ధ చేలస్నాన, సంక్రాంతి, అమావాస్యా, వ్యతీపాత, అలభ్యయోగాది శ్రాద్ధార్హకాల నిషిద్ధదిన తైలాభ్యంగన స్నాన, గ్రహణాది పుణ్యకాల స్నాన, దానరాహిత్య, పుణ్యకాల ఉష్ణోదక స్నాన, అశుద్ధజలస్నాన, అమంత్రకస్నాన, సన్నిహిత తీర్థోల్లంఘన, స్వగ్రామ దేవోత్సవాఽదర్శన, శ్రోత్రియాఽహితాగ్ని నృపభాయోల్లంఘన, గురువిషయ అహంకార, హుంకార, తిరస్కార, పరాజయ ప్రాపణ, తాడనార్థ దండోద్యమన, పరతాడన, పరభర్త్సన, అనపరాధ భార్యా, దాసీ భృత్యాదితాడన, గురుబ్రాహ్మణ దూషణ, కన్యావిప్లుకరణ, వివాహయోగ్యవర దూషణ, దేవతాగుర్వాచార్య బ్రాహ్మణాది నిందాశ్రవణ, ప్రతిగ్రహ పరాఙ్ముఖ, వేదశాస్త్రనిందన, పరోపతాపకరణ, వాక్పారుష్య, దండపారుష్యః, పరమర్మోద్ఘాటన, దేవతాచార్య స్వామి సుహృన్మిత్రభార్యాది వంచన, క్షత్రియ, వైశ్యాది హీన వర్ణాఽభివాదన, చార్వాక, పాషండాది పూజిత దేవతాభివందన, ఖర, ఉష్ట్రయానారోహన, సాక్షాత్ ఖరోష్ట్రా అనడుదారోహణ, ఉన్నత వృక్షారోహణ, అసహాయ ఇంద్రియ అనియమన, రథ్యా, వాపీ, కూప, తటాక, దేవాలయ, వృక్షఛాయా, గృహాంకణ, గోష్ఠ, బృందావన, జలాశయ, నదీప్రాంత, వల్మీక, కృషిస్థలకటాది, రేతో, విణ్మూత్ర ఉత్సర్జన, తిష్ఠన్మూత్రోత్సర్జన, కచ్ఛరాహిత్య, ద్వికచ్ఛత్వకౌపీన, అపుచ్ఛ, పుచ్ఛాధికృత కచ్ఛత్వ, మలిన వస్త్రధారన, శస్త్రధారన,

పాకభేద, పంకిభేద, స్వోదరపూరణ, సద్వృత్తి పరిత్యాగ, క్షత్రియాది వృత్తి ద్రవ్యార్జన, అన్యాయార్జిత ద్రవ్యజీవన, స్వయం హలవృత్తి జీవన, పరోపకార నాశన, తృణ, గుల్మ, లతాది నాశన, చండాల స్పర్శన, సంభాషణ, తురుష్కాది మధ్యనివాస, మ్లేచ్ఛ ద్రవ్యఫలభోగ యాచన, శూద్రార్థ శృతిమంత్రజప హోమకరణ, రుద్రజపాగమ, మంత్రజప తీర్థాటన, స్నానకరణ, దీనాంధ కృపణోపేక్షణ, ముష్టిమాత్ర, తిల కార్ణాయస, తూలాది నానాదుష్పరిగ్రహ, నియమరహిత, వేదపారాయణ, అధ్యయనాఽధ్యాపన, వ్యవహార పక్షపాత, సామాన్య బ్రాహ్మణ గృహసీమానుకూల, కుల్య, తటాక, వాపీ, కూపాది అపహరణ, మనుష్య, పశు, పక్షిబంధన, శీత, వాత, వ్యాధ వ్యాధాది అప - ఉపద్రుత గవ్యాది దుఃఖాఽనివారణ, అనర్వాసన శయన ప్రదాన, అకాల దంతధావన, అకాలక్షౌరకరణ, మిత్రద్రోహ పరమాత్మ స్మరణరాహిత్యాదిరూప ప్రకీర్ణకానాం,

అశ్వ, రత్న మనుష్యస్త్రీ, గో, భూహరణ, నిక్షేప రజతహరణాదిరూప స్వర్ణస్తేయ, సమపాతకానాం, సఖిపత్నీ, సుతపత్నీ, కుమారీ, సగోత్రజా, గురతల్పగమన, సమపాతకానాం, సామాన్యగోవధ, వ్రాత్యత, సామాన్య పరివేదన, భృతకాధ్యయన, భృతకాధ్యాపన, పారదార్య, వార్ధుష్య, నిందితార్థోపజీవన, నాస్తిక్య, వ్రతలోప, సుత విక్రయ, ధాన్య, కుప్య విక్రయ, కన్యావిక్రయ, పరివిత్తి, పరివేత్రు యాజన, పరివేదక కన్యాప్రదాన, అగ్నిత్యాగ, సుతత్యాగ, బాధవత్యాగ, ఇధనార్థం అశుష్కద్రుమచ్ఛేదన, గ్రామనాశ, స్త్రీవిత్తజీవన, హింసాజీవన, ఔషధజీవన, హీనసఖ్య, హీనయోని నిషేవన, అనాశ్రమవాస, పరాన్న పరిపుష్టత్వ, అసచ్ఛాస్త్రాభిరతత్వ, భార్యావిక్రయాదిరూప, ఉపపాతకానాం, అజ, అవి, ఖర, ఉష్ట్ర, అశ్వ, మృగ, ఇభ, మీన, అహి, మహిష వధాదిరూప, సంకలీ కరణానాం

క్రిమి, కీటక, పక్షివధ, మద్యానుగత, ద్రవ్యభోజన, ఫల, ఇక్షు, కుసుమస్తేయాది రూప, మలినీకరణాం, నిందిత ధనదాన, కుసీదజీవన, అసంభాష్య సంభాషణ, శూద్రసేవాదిరూప అపాత్రీకరణానాం

మద్యగంధా ఘ్రాణ, బ్రాహ్మణపీడన, పుంమైథునాదిరూప జాతి భ్రంశకరణాం

విహిత కర్మత్యాగాది............పరమాత్మస్మరణ రాహిత్య రూప ప్రకీర్ణకానాం

రహసికృత రహసికృత మహాపాతకాది ప్రకీర్ణకాన్తానాం,

అజ్ఞానతః సకృత్కృతానాం, అజ్ఞానతః అభ్యనతః అభ్యస్తానాం, జ్ఞానతః సకృత్కృతానాం, జ్ఞానతః అభ్యస్తానామ్

అజ్ఞానతః జ్ఞానతశ్చ, అత్యంత అభ్యస్తానాం
నిరంతర అభ్యస్తాననాం, చిరకాల అభ్యస్తానాం
మయాకృతానాం, బహూనాం పాపానాం మధ్యే
మయాకృతానాం, సర్వేషాం పాపానాం, అవనోదకం

చత్వారింశదుత్తర ద్విశతత్రిసహస్ర సంఖ్యాక ప్రజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం సర్వపాపనోదకం ఏతత్సర్వప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగ నాందీశ్రాద్ధ, వైష్ణవశ్రాద్ధ, గోదాన, శాలాగ్నిహోమ, దశవిధస్నాన, బ్రహ్మకూర్చవిహిత, పంచగవ్యహోమ ప్రాశన, దశదాన, భూరిదాన, బ్రాహ్మణ భోజనాది సహితం సంపూర్ణమ్ అనుష్ఠేయమ్.

త్వం సాక్షాచ్చర్యాయాం సమర్థశ్చేత్ తథాచర, నోచేత్, ప్రత్యామ్నాయానాచర, ప్రత్యామ్నాయస్తు-విధ్యుక్తధేనవః తన్నిష్క్రయ రజత, నిష్కతదర్ధతత్పాదావా। ఉపవాసః అయుత గాయత్రీజపః (10000) ద్విశతప్రాణాయామాః, సహస్ర తిలహోమాః సంహితామాత్ర వేద పారాయణమ్, ద్వాదశ బ్రాహ్మణభోజనం, సముద్రగానదీ స్నానాదికం చ.

త్వయా అస్మిన్ సర్వప్రాయశ్చిత్తే సాక్షాదశక్తౌ ప్రత్యామ్నాయరూపేణవా సాంగం సమ్యగనుష్ఠితే సతి, జన్మాభాసాజ్జన్మ ప్రభృతీత్యాదితవ పరిషత్సన్నిధౌ విజ్ఞాపితేభ్యః ప్రఖాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తే అతిదిష్టమహాపాతక రూప వ్రతాది దేశికరూప అతిపాతకేభ్యః సమరూప పాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహసికృత మహాపాతకాది ప్రకీర్ణకాంతేభ్యః సర్వేభ్యః పాపేభ్యః ముక్తోభవేః ముక్తోభవేః ముక్తోభవేః పరిషదపి ఏక వాక్యతయా తథాస్త్వితి త్రివారం ఉచ్చైః సామగ్రహం వదేత్। పరిషదపి ప్రాకృత భాషయా పునర్వదేత్ తతో యజమానః మహాప్రసాదః

వ్రత గ్రహణమ్

ఇత్యుక్త్వా పరిషత్సనిధౌ ద్విరాచమ్య త్రిఃప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య గోత్రస్య......నామధేయస్య మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతీత్యాదినా ఉక్త సమస్త పాప నిరాసార్ధం ఇష్టదేవతా ప్రీత్యర్థం, నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం విధాయక ముఖేన అనువాదక పుస్సరం, పరిషదుపదిష్టమ్ షడ్గుణిత షడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచ్యాంగ, నాందీశ్రాద్ధ, వైష్ణవశ్రాద్ధ గోదాన, శాలాగ్నిహోమ, దశవిధ స్నాన బ్రహ్మకూర్చవిహిత పంచగవ్య హోమ సంకల్ప్య మాయాఽచరిష్యమాణ సర్వ ప్రాయశ్చిత్తాంగ సర్వపాపక్షయార్థం ప్రచ్యాంగవపనం కరిష్యే, ప్రాశన కృచ్ఛ్రాచరణ, దశదాన, భూరిదానాది సహితం విధి విహిత కృచ్ఛ్రాప్రత్యామ్నాయాభూత దేనుదాన, తిలహోమ సహస్ర సముద్రగా నదీస్నాన అయుత గాయత్రీజపాదిషు, అన్యతమేవ అనేన శక్యోప్రత్యామ్నాయేన కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య

అత్రవపనం అథవపనమ్

సంకల్పయేత్ ప్రాయశ్చిత్తేవపనం కార్యమ్

శ్లో॥ మేరు మందర తుల్యాని పాపాని వివిదానిచ ।
కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠన్తి తస్మాత్కే శాన్వపామ్యహమ్ ॥

ఇతికేశ, శ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా స్నాత్వా ద్విరాచమ్య

అజ్ఞానతోఽభ్యాసే జ్ఞానతః సకృత్కరణేచ ద్విగుణం
(అనగా 360 ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రములు)
జ్ఞానతోఽభ్యాసేత్రిగుణం (అనగా 540 ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రములు)
జ్ఞానతః నిరన్తర అభ్యాసే పంచగుణితం (అనగా 900 ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రములు)
జ్ఞానతః చిరకాలాఽభ్యాసే షడ్గుణితం (అనగా 1080 ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రములు)
(దీనినే షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూప అశీత్యధిక సహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం భవతి ఉత్తమాధికారిణః అందురు.)

ఉత్తమాధికారి అనగా కొన్ని పాపములు చేసినవారికి 1080 కృచ్ఛ్రములు చెప్పబడిన వాటిలో సగం పాపాలు చేసిన యెడల 2160 (మధ్యమాధికారికి 2 రెట్లు) చెప్పబడిన పాపములన్నియు చేసినయెడల అధమాధికారికి 3240 కృచ్ఛ్రములు ఇతి సర్వసభా నిర్ణయః ॥

ప్రాజాపత్యోపవాస విధిః

శ్లో॥ దినత్రయం దివాభుక్తిః తథారాత్రౌ దినత్రయమ్ ।
అయాచితంస్యాత్త్రిదినం నిరాహారో దినత్రయమ్ ॥
పంచగవ్యంతతః పశ్చాత్ గౌరేకాచవిశోధనీ ।
ఏవంకుర్యాద్విజోయస్తు సర్వపాపవిముక్తవాన్ ॥

అస్యకృచ్ఛ్రస్య సాక్షాత్ ముఖ్యచర్యయా కర్తుమ్
అశక్యత్వే తత్తత్ ప్రత్యామ్నాయ ప్రజాపత్యోపవాస గోదాన తన్నిష్క్రయ రజత తదర్ధ తత్పాదావా, తిలహోమ సహస్ర, సముగ్రా నదీస్నాన, ద్విశత ప్రాణాయామ, ద్వాదశబ్రాహ్మణభోజన అయుత గాయత్రీజప, సంహితా మాత్ర వేదపారాయణాది రూపేణ, ప్రాచ్యోదీచ్యాంగ నాందీశ్రాద్ధ వైష్ణవ శ్రాద్ధ, గోదాన, శాలాగ్నిహోమ దశవిధస్నాన, బ్రహ్మకూర్చ విధి విహిత పంచగవ్యహోమ, ప్రాశన, దశదాన, భూరిదాన బ్రాహ్మణభోజనాది సహితం ఆచరణీయమితి అస్మన్నిర్ణీతం, సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్......గోత్రస్య నామధేయస్య యజమానస్య, ఉపదిశ ఇతి, ఏకం ధర్మజ్ఞం, అనువాదకం విప్రం ప్రేషయత ఇతి, సప్త, పంచ, త్రీన్వా విదుషః ప్రేషయేత్ విధాయకాః తథాకుర్మః ఇతి వదేత్ విధాయకాః యజమాన సమర్పితాం దక్షిణాం స్వీకృత్య త్వయాకృత వివిధపాప తత్ప్రాయశ్చి అనువాదక కుశలం ఏకం విపశ్చితం విప్రం అస్మిన్ చికీర్షతే ప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానే భవతా అనువాదకైః భవితవ్యం, భవానపి అశేష పరిషదనుజ్ఞయాతథైవ అంగీకృత్య మాంరక్షతు ఇతి. అనువాదకవరణం. యజమానః దర్భాక్షతాన్ గృహీత్వా అస్మిన్ చికీర్షతే సర్వప్రాయశ్చిత్త అనుష్ఠానే భవద్భిః అనువాదకైః భవితవ్యమ్ అశేషసభాయాం భవన్తోపి తథైవ అంగీకృత్య మాం రక్షన్తు అస్మిన్ ప్రాయశ్చిత్తే కర్మణి అనువాదకం త్వామహం వృణే వృతోస్మి కరిష్యామీతి ప్రతి వచనమ్.

విధాయక వాక్యమ్

శ్లో॥ విధాయకాః కుశకుసుమాక్షత పాణయః ।
ప్రాఙ్ముఖాః సముత్థాయ అనువాదకముపదిశేయుః ॥

అహో విద్వదగ్రేసర ప్రాయశ్చిత్తాపనోద్య బహువిధ పాపానువాద విధి విహిత శక్యప్రత్యామ్నాయ రూప వ్రత పదోక్త ప్రాయశ్చిత్త అనువాదకకుశ ధర్మజ్ఞ హే అనువాదక యజమాన సమర్పితామి మాం అస్మద్దక్షిణా సమ సంఖ్యాక దక్షిణాం స్వీకృత్య ఇదానీం.....

గోత్రస్య........రాశే జాతస్య

నామధేయస్య, ధర్మపత్నీ సమేతస్య జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యన్తం అతిత్యాదినా ఉక్తానాం ప్రకాశ కృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం, అతిదిష్ట మహాపాతక రూపాత్మక అతిదిష్టమహాపాతక వ్రతాత్మక అతిదేశికరూప అతిపాతకానాం సమరూప పాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం, మలినీకరణానాం, అపాత్రీ కరణానాం, జాతిభ్రంశ కరణానాం, ప్రకీర్ణకానాం రహిసికృత మహాపాతకానాం, ప్రకీర్ణకాన్తానాం, అజ్ఞానతః సకృత్ కృతానాం, అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతః సకృత్ కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం అత్యంతాఽభ్యస్తానాం, నిరన్తరాఽభ్యస్తానాం, చిరకాలాఽభ్యస్తానాం నవవిధానాం పాపానాం బహూనాం మధ్యే సంభావితానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతః సకృత్కరణ ఇత్యాది క్రమణోక్తం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగ సహితం షడ్గుణిత షడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం అశీత్యధిక సహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం - సాక్షాత్ కరణాశక్తౌ విధి, విహిత శక్య ప్రత్యామ్నాయ తత్సమ సంఖ్యాక ధేనుదానాది రూపంవా సర్వప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి ఇత్యుత్తమాది కారిణః 1080 మధ్యమాది కారిణస్తు ద్విగుణిత 2160 (షష్ఠ్యుత్తర శతాధిక ద్విసహస్ర సంఖ్యాకం) అధమాధి కారిణస్తు త్రిగుణితం 3240 చత్వారింశ త్రిసహస్రసంఖ్యాకం) ఏవమధికార భేదేన యధార్థమాచరితం సర్వప్రాయశ్చిత్తం సర్వ పాపాపనోదకం భవతి. ఇతి అశేష విద్వత్సభా నిర్ణయః యూయమపి ఏతదేవ అశేష పరిషన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం అనువాదక ముఖేన అస్మై.....గోత్రాయ.....నామధేయాయ ధర్మపత్నీ సతాయ యజమానాయ ఉపదిశతు ఇతి అస్మానాదిశత్ అశేషైషా విదుషీ పరిషత్ అతో వయమపి త్వాం నియోజయామః

........గోత్రస్య ....నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య యజనానస్య జన్మాఽ భ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతిత్యాదినాం పూర్వోక్తానాం నవవిధానాం బహూనాం పాపానాం సంభావితానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదనార్థం, ప్రాచ్యోదీచ్యాంగ నాందీ శ్రాద్ధ వైష్ణవ శ్రాద్ధ, గోదాన శాలాగ్ని హోమ, దశవిధస్నాన బ్రహ్మకూర్చవిహిత, పంచగవ్య హోమ ప్రాశన, దశదాన, భూరిదాన సహితం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం పాపానాం చిరకాల అభ్యాసాత్ అస్యచ అధమాధికారిత్వాచ్చ త్వారింశదుత్తర ద్విశతాధిక త్రిసహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం భవతి,

సాక్షాత్కర్తుం అశక్తశ్చేత్ తత్ప్రత్యామ్నాయభూత గోదాన, సముద్రగా నదీస్నాన సహస్ర తిలహోమ సంహితామాత్ర వేదపారాయణ, ద్విశతప్రాణాయామ, ద్వాదశ బ్రాహ్మణ భోజన, ప్రాజాపత్యోపవాసాదిషు. అన్యతమ శక్య ప్రత్యామ్నాయ రూపేణవా ఆచరణయమితి పరిషన్నిర్ణీతం అస్మాభిః విహితం త్వమపి ఉచ్చై ఊర్ధ్వబాహూః సువిస్పష్టం సవిస్తరం త్రివారం ఉపదిశ ఇతి వదేయుః. అథ అనువాదకోపి తథాక రోహమీత్యుక్త్వా విధాయక దక్షిణా సమ సంఖ్యాక దక్షిణాం స్వీకృత్య, స్నాత్వా ద్విరాచమ్య ప్రాణాయామ త్రయం కృత్వా దర్భ పవిత్రపాణి రుత్థాయ యజమానాభిముఖస్తిష్ఠన్ ఊర్ధ్వబాహూస్సన్ పరిషన్నిర్ణీతం విధాయక విహితం ప్రాయశ్చిత్తం దేవభాషయా ప్రాకృత భాషయాచ అనువాద పూర్వకం త్రివారం ఉపదిశేత్.

అనువాదక వాక్యమ్

భోయజమాన........గోత్ర........నక్షత్రే..........రాశౌజాత.........శాఖాధ్యాయిన్.....నామదేయ అశేషైషా విదుషీపరిషత్ త్వదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య తత్సమర్పితాం అల్పీయసీమపి యథాశక్తి పరిషద్దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య త్వయా విజ్ఞాపితానాం సర్వేషాం పాపానాం అపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం నిర్ణీయ నిర్ణీతం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అస్య తదేవాహం ఉపదిశామి సావధానమనాః సమాకర్ణయ

విధాయక వాక్యమ్

భోయజమాన........గోత్ర........నక్షత్రే..........రాశౌజాత.........శాఖాధ్యాయిన్.....నామదేయ తవజన్మాభ్యాజ్జన్మ ప్రభృతి ఏతత్ క్షణ పర్యన్తం మధ్యేవర్తినికాలే ఇహజన్మని జన్మాతరేషుచ ఇత్యాదినా ఉక్తానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం, అతిదిష్ట మహాపాతకరూప వ్రతోభయాత్మక, అతిదేశికరూప అతిపాతకానాం, సమపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం, మలినీకరణానాం, అపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహసికృత మహాపాతకాది ప్రకీర్ణకాన్తానాం, నవవిధానాం, బహూనాం, సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతః సకృత్కరణే షడబ్ద కృచ్ఛ్రాత్మకమ్ సర్వప్రాయశ్చిత్తం అపనోదకం భవతి (6 సంవత్సరములు 180 (ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు) అజ్ఞానతోభ్యాసే జ్ఞానతః సకృత్కరణేచ ద్విగుణితం (12 సంవత్సరములు 360 ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు). జ్ఞానతోభ్యాసే త్రిగుణితం (18 సంవత్సరములు 540 ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు). అత్యన్త అభ్యాసే చతుర్గుణితం (24 సంవత్సరములు 720 ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు). నిరన్తరాఽభ్యాసే పంచ గుణితం (30 సంవత్సరములు 900 ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు). చిరకాఽలాభ్యాసే షడ్గుణిత షడబ్ద కృచ్ఛ్రారూపం అసీత్యుత్తర సహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకమ్ (36 సంవత్సరములు 1080 ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు). సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్ (ఉత్తమాధికారిణాం 1080 36సం॥, మధ్యమాధికారిణస్తు ఏతద్విగుణితం 1080x2=2160) (షష్ఠ్యుత్తర శతాధికద్విసహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం భవతి 1080x2=2160) అథమాధికారిణస్తుత్రిగుణితం 1080x3=3240,

వ్రత సంకల్ప విధిః

సూత్రమ్ – గ్రామాద్బహిరేవ నద్యాస్తీరే నక్షత్రదర్శన సమయే సంకల్పయేత్ ।
వ్రతం నిశాముఖేగ్రాహ్యామ్ బహిః
తారక దర్శన ఇతి స్మృతి వచనాత్ మమూర్యోస్తు
గృహేదేవ। అస్మిన్దినే ఉపవాసః అశక్తౌహవిష్యాశనమ్

వ్రత సఙ్కల్పః

ఆచమ్య......ప్రీత్యర్థం.........గోత్రస్య........నామధేయస్య.......ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ జన్మాభ్యాసాత్ జన్మప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యన్తం మధ్యేవర్తిని కాలే బాల్య కౌమార యౌవన వార్ధకేషు, జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు, కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యైః మనోవాక్కాయ కర్మభిః త్వక్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణైః వాక్పాణి పాదపాయూపస్థైః సంభావితానాం ప్రకాశకృత బ్రహ్మహత్యా, సురాపాన, స్వర్ణస్తేయ, గుర్వఙ్గనా, గమనరూప మహాపాతక చతుష్టయ, వ్యతిరిక్తానాం, అతిదిష్ట మహాపాత రూపాత్మక అతిదిష్ట మహాపాతక వ్రతాత్మక అతిదేశిక, అతిపాతకానాం, మహాపాతక సమరూప పాతకానామ్, ఉపపాతకానామ్, సంకలీకరణానాం, మలినీకరణానామ్, అపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, ప్రకీర్ణకానామ్, రహసీకృత మహాపాతకాది ప్రకీర్ణకాన్తానామ్, అజ్ఞానతః సకృత్ కృతానాం, అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం, జ్ఞానతః సకృత్ కృతానాం, జ్ఞానతోభ్యస్తానామ్, అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ అత్యన్తాఽభ్యస్తానామ్, నిరన్తరాఽభ్యాస్తానామ్, చిరకాలాఽభ్యస్తానాం, నవవిధానాం, బహూనాం పాపనాం మధ్యే మయాకృతానాం, సర్వేషాం పాపానాం నిరాసార్థం నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ఉత్తమ మధ్యమ అధమాధికారి భేదన పృథగృహీతేషు ప్రాయశ్చిత్తేషు మదనురూపం పరిషన్నిర్దిష్టం, విధాయక విహితం మహ్యమ్ అనువాదకోపదిష్టం, షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రారూపం, త్రిగుణితం సచ్చత్వారింశదుత్త ద్విశతాధిక సహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం, సర్వపాపాపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్ విధివిహిత కృచ్ఛ్ర సంఖ్యాక ధేనుదాన, తన్నిష్క్రయ రజత నిష్కతదర్ధ, తత్పాద నదీస్నానాదిషు అన్యతమేన ప్రాజపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నయత్వేన శక్య ప్రత్యామ్నాయరూపేణ అహం కరిష్యే.
తతః నాందీ శ్రాద్ధం, వైష్ణవ శ్రాద్ధం చ తత్ప్రకరణోక్త రీత్యా ఆమేన, హిరణ్యేనవాకుర్యాత్।

నాందీ శ్రాద్ధవిధిః

మయాఽచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగత్వేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మహితమ్ యథాశక్తి హిరణ్యేన కరిష్యే.

సత్యవసుసంజ్ఞికేభ్యః విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః
నాందీముఖేభ్యః నాందీముఖాభ్యః మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీభ్యః
నాందీముఖేభ్యః పితృ, పితామహ ప్రపితామహేభ్యః
నాందీముఖేభ్యః సపత్నీ, మతామహ, మాతుః పితామహ, మాతుః
ప్రపితామహేభ్యః అక్షయతృప్త్యర్థం ఆగ్నేయం హిరణ్యం స్వాహా నమః
నమమ ఇత్యుపవీతీ దద్యాత్ నాందీముఖాః పితరః సుప్రీణన్తు

మయా చరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దంతధావనం కరిష్యే
శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశోవర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ ।
బ్రహ్మప్రజ్ఞాం చ మేధాం చ త్వంనోదేహివనస్పతే ॥
ఇతి ద్వాదశాంగుళ దన్తకాష్ఠమాదాయ తన్మంత్రేణైవ
దంతధావనం విధాయ, విదళితేన తేన కాష్ఠేన జిహ్వోల్లేఖనం కృత్వా –
గండూషాదికం కృత్వా స్నాత్వా ఆచమ్య.........ప్రీత్యర్థం
మమ సమస్త పాపక్షయార్థం, పరిషదుపదిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యమాణః
తదాదౌదేహ శుద్ధ్యర్థం దశవిధస్నానాని కరిష్యే
శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యానులేపనైః ।
హృద్దేశమిత్యఘోరేణ గుహ్యంవామేన సువ్రత ॥
సద్యేనపాదౌ సర్వాంగం ప్రణవేన చ శోధయేత్

ఆచమ్య......ప్రీత్యర్థం మయాఽచరిష్యమాణ దశవిధస్నానాంగ భస్మస్నానం కరిష్యే

దశవిధస్నానేషు స్నాన, స్నానమధ్యే శుద్ధోదక స్నానం అనుషంగికం
ద్విరాచమానంచ
ఈశాన స్సర్వవిద్యానాం..........అస్తుసదాశివోమ్
ఇతి అగ్నిహోత్ర భస్మశిరసివిలింపేత్
తత్పురుషాయ.........తన్నోరుద్రప్రచోదయాత్
ఇతి మంత్రేణ ముఖే అగ్నిహోత్ర భస్మంఽలిపేత్
మంత్రం – వాసుదేవాయ.......మనోన్మనాయ నమః
ఇతి మంత్రేణ....మర్మస్థానే భస్మం విలంపేత్
మంత్రం – సద్యోజాతం .... భవోద్భవాయ నమః
ఇతి మంత్రేణ పాదయోః ప్రణవేన సర్వాంగేషు
అగ్నిహోత్ర భస్మ విలింపేత్

భస్మస్నానమ్

అగ్నిరస్మి జన్మనా జాతవేదా ఘృతంమే చక్షురమృతం మ ఆసన్న్
అర్కస్త్రిధాతూరజసోవిమానో జస్రో ఘర్మోహవిరస్మినామ
మలాపకర్షణం కార్యం బాహ్యశౌచాపనుత్తయే
ఈశానేనశిరోదేశం ముఖం తత్పురుషేణ చ

గోమయ స్నానం

ఏవం........ప్రీత్యర్థం దశవిధ స్నానాంగ గోమయస్నానం కరిష్యే
శ్లో॥ అగ్రమగ్రం చరంతీనాం ఓషధీనాం వనేవనే
తాసాం వృషభపత్నీనాం సురభీణాం శరీరతః

ఉత్పాన్నంలోకసౌఖ్యార్థం పవిత్రం కాయశోధనం
త్వం మే రోగాంశ్చశోకాంశ్చ పాపంచనుదగోమయ
ఇతి గోమయం ప్రార్థయేత్
గోమయమాదాయ దక్షిణోత్తరం త్రేధావిభజ్య ప్రణవేన దిక్షు దక్షిణభాగం
తీర్థేచ ఉత్తరభాగం ప్రక్షిప్య, మధ్యమభాగం మానస్తోకే ఇత్యభిమన్త్ర్య
అధస్సంస్థం త్రీధావిభజ్య ఆయనేతే ఇతి మన్త్రేణ గృహీత దూర్వామిశ్ర
గోమయేన గంధద్వారామిత్యాది మన్త్రేణ, ఉత్తమ, మధ్యమ, అధమ ప్రవత
ఇతి తీర్థమభిమృశ్య స్నాత్వాద్విరాచమేత్.

మృత్తికా స్నానమ్

ఏవం......ప్రీత్యర్థం దశవిధ స్నానాంగ మృత్తికాస్నానం కరిష్యే
అశ్వక్రాంతే ఇత్యాదినా మృదమభిమన్త్ర
అశ్వక్రాన్తే, రథక్రాన్తే,..........పదే పదే
ఉద్ధృతాసీతిమన్త్రేణ, మృదమాదాయ
ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశత బాహునా
నమోమిత్రస్యేతి సూర్యాయ ప్రదర్శ్య
నమోమిత్రస్యవరుణస్య చక్షసే మహాదేవాయ తదృతంస పర్యయత
దూరే దృశే దేవజాతాయకేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయశంసత
ఆయనేతేతి మన్త్రేణ దూర్వామాదాయ
ఆయనేతే.......గృహాఇమే గాయత్ర్యా అభ్యుక్ష్య
ఓం భూర్భువస్సువః............ప్రచోదయాత్ భూమౌనిధాయ
మృదంకు శోదకేన ప్రోక్ష్య గోమయవత్ విభాగాది కంకృత్వా
అధశ్చ తిసృభిః కాయం షడ్భిః పాదౌ తథైవచ
ప్రక్షాళ్య సర్వకాయం చ ద్విరాచమ్యయథావిధి
ఇతి వసిష్ఠోక్త సంఖ్యయా దూర్వామిశ్రమృదా
గంధద్వారామితి, ఇదం విష్ణురితి, స్యోనా పృధివీతివా
మంత్రేణ, ఉత్తమ, మధ్యమ, అధమ క్రమేణ
శిరః ప్రభృతి సర్వాంగమనులిప్య స్నాయాత్

వారిస్నానమ్

ఆచమ్య........ప్రీత్యర్థం దశవిధ స్నానాంగ వారిస్నానం కరిష్యే
ఆపో అస్మానితి భాస్కరాభిముఖో భూత్వా ఇదం విష్ణుర్జపిత్వా ప్రతిస్రోతో
నిమజ్జతి ఆపో అస్మాన్
ఇదం విష్ణుర్విచక్రమ్.....సురే, ప్రతిస్రోత నిమజ్జనమ్
హిరణ్యశృంగమితి ద్వాభ్యాం తీర్థం సంప్రార్థ్య
యాఃప్రవత ఇతి అభిమృశ్య, ఇమంమే గంగే ఇతి
సుమిత్రాన ఆపఓషధయః

సముద్రజ్యేష్ఠా ఇతి చతసృభిః ఏతో న్వింద్రమితి
తిసృభిః తరస్సమందీతి సూక్తేన పావమానీభిః
ఆపోహిష్ఠేతిత్ర్యుచేన మార్జనం కృత్వా ఇమం మే
గంగే ఇతి ఉదక మాలోడ్యఋుతం చేత్ర్యుచేన
తిరావృత్తేన అఘమర్షణంకృత్వా త్రిఃద్వాదశవారం వా
నిమజ్జ ద్విరాచమ్య స్నానాంగ తర్పణం కుర్యాత్
దేవ, ఋుషి, పితృ తర్పణం కరిష్యే.

గోమూత్ర స్నానం

గాయత్ర్యా......ఓం భూర్భువస్సువః...........ప్రచోదయాత్
శుద్ధోదక స్నానం

గోమయ స్నానం

గంధద్వారామితి..........యేశ్రియమ్
శుద్ధోదక స్నానం

క్షీర స్నానం

ఆప్యాయస్వ..........సంగథే
శుద్ధోదక స్నానం

దధి స్నానం

దధిక్రావ్ణ్ణో............తారిషత్
శుద్ధోదక స్నానం

ఆజ్య స్నానం

శుక్రమసి.......రస్మిభిః
శుద్ధోదక స్నానం

కుశోదక స్నానం

దేవస్యత్వా.....సామ్రాజ్యేనాభిషించామి
వాక్యమ్ – దశవిధస్నానానన్తరం మలాపకర్షణస్నానం కరిష్యే
ద్విరాచమ్య.....ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాత్ తతః
మృదం దూర్వాస్తిలాన్ దర్భాన్ మూర్ధ్నాధాయ
నాభిమాత్ర సలిలం ప్రవిశ్య తతస్నాయాత్ యథావిధి
దేవాన్, ఋుషీన్, పితౄన్ చైవ తర్పయితా వక్రమాదథ
దిరాచమ్య తతఃహౌధౌతే వాససీ పరిధాయచ
పంచగవ్యం హోమం, శాలాగ్నిహోమంచ వ్రతారంభకాలే నిశాముఖేవ్రత
సంకల్పాత్పూర్వమేవ నియమేన కుర్యాదితికేచన
(వ్రతసంకల్పాదూర్ధ్వం పంచగవ్యహోమం, ప్రాశనం, శాలాగ్నిహోమంచ కుర్యాదన్యే)

ప్రత్యామ్నాయ విధిః ఆచారేత్

ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర సంఖ్యాక ధేనుదానాని, ఏకంవా (నిష్క్రయ రజత, తదర్థ తత్పాద ద్రవ్యేణవా) సహస్ర తిలహోమః, సముద్రగా నదీస్నానాని, ద్విశత ప్రాణాయామాః, ద్వాదశ బ్రాహ్మణ భోజనాని, అయుత గాయత్రీ జపః, సగంహితామాత్ర వేదపారాయణ, ప్రాజాపత్యోపవాసః. మయాక్రియమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తే ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ (ద్వాదశ బ్రాహ్మణ భోజనం కరిష్యే) (ప్రత్యామ్నాయేషు యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తాన్ ఆచరేత్)

ఉదీచ్యాంగ గోదానం

ఆచమ్య...........ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరితస్య సర్వప్రాయశ్చితస్య ఉదీచ్యాంగ గోదానం కరిష్యే.

శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య.....దాతాధర్మపత్నీ సమేతోహం
గవామంగేషుతిష్ఠన్త......ప్రయచ్ఛమే
మయాచరిత సర్వప్రాయశ్చిత్తవ్రత సంపూర్ణ
సాంగతా సిద్ధ్యర్థం ఉదీచ్యాంగ గాం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమః
దేవస్యత్వా.......రుద్రయాగం యథాశక్తి దక్షిణం....నమమ.

అనేన ఉదీచ్యాంగ గోదానేన పాపాపహారీ మహావిష్ణుః ప్రియతాం.

ఉదీచ్యాంగ శాలాహోమం

ఆచమ్య...........ప్రీత్యర్థం మయాచరితస్య సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగ శాలాహోమం కరిష్యే.

చతుష్పాత్రం కృత్వా అదితేనుమన్యస్వ.........ప్రాసావీః
ఓం భూస్స్వాహా...........అగ్నయ ఇదం 27 సార్లు
ఓం భువస్స్వాహా........వాయమ ఇదం 27 సార్లు
ఓం సువస్స్వాహా........సూర్యాయ ఇదం 27 సార్లు
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా...........ప్రజాపతయ ఇదం 27 సార్లు
అదితేన్వమగ్గ్‌స్థాః.............ప్రాసావీః

అనేన మయాకృత సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగ శాలాగ్ని హోమేన పాపాపహారీ శ్రీమహావిష్ణుః ప్రీయతామ్.

వైష్ణవ శ్రాద్ధవిధిః

ఆచమ్య..........ప్రీత్యర్థం మయాఽచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్త ప్రచ్యాంగత్వేన వైష్ణవ శ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తి కరిష్యే.
శవాది ద్వాదశనామభిః ద్వాదశబ్రాహ్మణాన్ ఆవాహ్య భోజయేత్, ఆమం, హిరణ్యం వాదద్యాత్ శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య మహావిష్ణు ప్రీత్యర్థమ్ భోజన ప్రత్యామ్నాయం ఆగ్నేయం హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సమ్ప్రదదేనమమ ఇతి దద్యాత్
అనేన పాపాపహారీ మహావిష్ణుః ప్రియతామ్ ।

అథ ప్రాచ్యాంగ గోదానమ్

ఆచమ్య..........ప్రీత్యర్థం మయాఽచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తే ప్రాచ్యాఙ్గగోదానం కరిష్యే.

శ్రీ మహావిష్ణుస్వరూపస్య........దాతా ధర్మపత్నీ సమేతోహం
గవాఙ్గేషుతిష్ఠన్తి భువనాని చతుర్దశ ।
తస్మాదస్యాః ప్రదానేన సర్వందత్తమిహాస్తుమే ॥
మయాఽచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగగాం తుభ్యమహం
సంప్రదదేనమమ దేవస్యత్వా....ఇంద్రాయగాం
యథాశక్తి దక్షిణాం సంప్రదదేనమమ
అభావే తన్నిష్క్రయ ద్రవ్యం వా దద్యాత్

తతః శాలాగ్నిహోమః

ప్రారమ్భే సర్వకృచ్ఛ్రాణాం సమాప్తౌ చవిశేషతః
ఆజ్యేనైవతు శాలాగ్నౌ జుహుయాదాహుతీః పృథక్
తత్ర వ్యాహృతిభిర్హోమోహ్యష్టోత్తర శతః శనైః
శాలాగ్నిర్నామ ఔపాసనాగ్నిః లౌకికాగ్నిర్వా

ఆచమ్య........ప్రీత్యర్థం మయాఽచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగ శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే.
అగ్నిముపసమాధాయ చతుష్పాత్రప్రయోగేన ఆజ్య సంస్కారాన్తం కృత్వా అగ్నిం పరిషిచ్య ఆజ్యేన భూస్స్వాహా, భువస్స్వాహా, సువస్స్వాహా, భూర్భువస్సువస్స్వాహా, సప్త వింశతివారం అగ్ని, వాయు, సూర్య ప్రజాపత్యుద్దేశేన జుహుయాత్
చతుష్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్
ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారీ

ఓం భూ స్వాహా	అగ్నయ ఇదం నమమ	27
ఓం భువ స్వాహా	వాయవ ఇదం నమమ	27
ఓం సువస్స్వాహా	సూర్యాయ ఇదం నమమ	27
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా	ప్రజాపతయ ఇదం నమమ	27

అదితేన్వమగ్గ్‌స్థాః..................ప్రాసావీః.
అనేన సర్వప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగ శాలాహోమేన పాపాపహారీ మహావిష్ణుః ప్రీయతాం.

పఞ్చగవ్యాహరణ విధిః

పరాశర – గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకం నిర్దిష్టం పంచగవ్యన్తు పవిత్రం పాపశోధనమ్

శ్లో॥ గోమూత్రం కృష్ణవర్ణాయాః శ్వేతాయాశ్చైవ గోమయమ్ ।
పయశ్చతామ్ర వర్ణాయాః రక్తాయాగృహ్యాతేదధి ।
కపిలాయాః ఘృతం గ్రాహ్యం సర్వంకాపిలమేవవా ।

పఞ్చగవ్య పరిమాణమ్

మూత్రమేకపలం దద్యాత్	–	64 మినుముల ఎత్తు
అంగుష్ఠార్ధంతు గోమయం	–	బొటనవ్రేలులో సగం ఎత్తు
క్షీరం సప్తపలం దద్యాత్	–	448 మినుముల ఎత్తు
దధిత్రిపల మిష్యత్	–	192 మినుముల ఎత్తు
ఘృతమేకపలం దద్యాత్	–	64 మినుముల ఎత్తు
పలమేకం కుశోదకం	–	61 మినుముల ఎత్తు

పఞ్చగవ్య స్థాపన

అగ్నేరుత్తరతః పఞ్చగవ్యం స్థాపయేత్

శ్లో॥ గోమూత్రం మధ్యదేశేతు గోమయందక్షిణేన్యసేత్ ।
క్షీరం దక్షిణ దేశేతు దధిపశ్చిమతోన్యసేత్ ।
ఆజ్యముత్తరదేశేతు ఐశాన్యాంతు కుశోదకమ్ ।

శ్లో॥ గోమూత్రం స్థాపయేత్పూర్వే గోమయం దక్షిణేన్యసేత్ ।
క్షీరంతుపశ్చిమేస్థాప్యం దధిచైవోత్తరేణతు ।
ఘృతపాత్రం తథాగ్నేయ్యాం ఐశాన్యాంతు కుశోదకమ్ ।

పఞ్చగవ్య హోమం

ఆచమ్య.....ప్రీత్యర్థం మయాఽఽచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగ పంచగవ్యహోమం కరిష్యే ప్రాశనం చ

చతుష్పాత ప్రయోగం కుర్యాత్ పాత్రా సాదన సమయే తత్తన్మంత్రైః ఆగ్నేరుత్తరతః ప్రక్షిప్య దర్వీ సంస్కార అనంతరం ఆసాదితం పాత్రమాదాయ అగ్నేః పశ్చాన్నిధాయ తస్మిన్ పాత్రే తాని ద్రవ్యాణి (గవ్యాని) తత్తన్మన్త్రైస్సంయోజ్య పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా యజ్ఞీయకాష్ఠేన ఆలోఢ్య సప్త సంఖ్యాక కుశమయేన బ్రహ్మకూర్చేన దర్వ్యాం చతుర్గృహీతం గృహీత్వా ఇరావతీ, ఇదం విష్ణుః మానస్తోకే శంన్నోదేవీః ఆప్యాయస్వ త్ర్యంబకం, గాయత్ర్యా, ప్రణవేన సర్వ వాహృతిభిః స్విష్ట కృతేన హూత్వా ఉత్తర పరిషేచనం కుర్యాత్.

చతుష్పాత్రం కృత్వా ఆదితేను మన్యస్య.......ప్రసువ
ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి.........(బ్రహ్మమార్చేన)

1. ఇరావతీధేనుమతీహిభూతం.........అభఇతోమయూఖై స్వాహా విష్ణవ ఇదం
2. ఇదం విష్ణుర్ విచక్రమ్ – సురేస్వాహా విష్ణవ ఇదం నమమ
3. మానస్తోకే..విధేమతే స్వాహా అద్భ్య ఇదం నమమ
4. శన్నోదేవీః స్రవంతునస్స్వాహా అద్భ్య ఇదం నమమ
5. ఆప్యాయస్వ.....సంగధేస్స్వాహా సోమాయ ఇదం నమమ
6. త్ర్యంబకం.........స్స్వాహా త్ర్యంబకాయ ఇదం నమమ
7. ఓం భూర్భువస్సువః.......ప్రచోదయాత్స్వాహా సవిత్రే ఇదం నమమ
8. ఓగ్ స్వాహా పరమాత్మ ఇదం నమమ
9. ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ప్రజాపతయ ఇదం నమమ
10. అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ

అదితేన్వమగ్గ్స్తాః.......ప్రాసావీః

అనేన సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగ పంచగవ్యహోమన పాపాపహారీ విష్ణుః ప్రీయతాం.

పఞ్చగవ్య ప్రాశనం

తతః హుతశేష పంచగవ్యం బ్రహ్మకూర్చేన ప్రణవేన ఆలోడ్య నిర్మథ్య పలాశపత్రాదినా ఉద్ధరణేనవా ఉద్ధృత్య ప్రణవేన పిబేత్

శ్లో॥ యత్త్వగస్థి గతం పాపం గేహేతిష్ఠతి మామకే ।
ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్ ఓమ్ ॥

స్త్రియః నారాయణ ఇతి పిబేత్
ఆచమ్య.....అతః మౌనీ ధ్యాయన్ దుష్కృతమాత్మనః
పశ్చాత్తాప సమాయుక్తః తిష్ఠే దాసూర్య దర్శనాత్

ప్రాచ్యాంగం సమాప్తమ్

ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ విధిః

ఆచమ్య..........ప్రీత్యర్థం శ్రీవత్సస గోత్రేణ, రేవతీ నక్షత్ర, మీనరాశౌ జాతేన కృష్ణ యజుర్వేదతైత్తిరీయ శాఖాధ్యాయినా వేంకట లక్ష్మీనరసింహా శాస్త్రి నామధేయేన మయా జన్మాభ్యాసాత్ జన్మ ప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యన్తం....కృతానాం సర్వేషామ్ పాపానాం అపనోదకం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్ర రూపం అశీత్యధిక సహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం ఏతదుత్తమాధికారిణ ఇత్యాది క్రమేణ మాదనురూపం త్రిగుణితం సచ్చత్వారిగ్ం శదుత్తర ద్విశతాధిక, త్రిసహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం పరిషదుపదిష్టం, సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం, శక్య ప్రత్యామ్నాయ రూపేణ ఆచరిష్యామి.

ఉదీచ్యాంగ నాందీ శ్రాద్ధమ్

ఆచమ్య..........ప్రీత్యర్థం మయాచరితస్య సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగ నాందీ శ్రాద్ధం యథాశక్తి హిరణ్యేన కరిష్యే.

శ్రాద్ధం యథాశక్తి హిరణ్యేన కరిష్యే

సత్యవసు సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః నాందీ ముఖేభ్యః

నాదీముఖాభ్యః మాతృ, పితామహి, ప్రపితామహీభ్యః

నాందీ ముఖేభ్యః పితృ, పితామహ, ప్రపితామహేభ్యః

నాందీ ముఖేభ్యః సపత్నీక మాతమహ, మాతుః పితామహ మాతుః

ప్రపితామహేభ్యః అక్షయ తృప్త్యర్థం ఇదమాగ్నేయం హిరణ్యం స్వాహా నమమ

వైష్ణవ శ్రాద్ధమ్

ఆచమ్య..........ప్రీత్యర్థం మయాచరితస్య సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగత్వేన వైష్ణవ శ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితమ్ యథాశక్తి కరిష్యే.

కేశవాది ద్వాదశనామబిః ద్వాదశ బ్రాహ్మణాన్ ఆవాహ్య

భోజయేత్ ఆమం హిరణ్యంవాదద్యాత్

శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థమ్

భోజన ప్రత్యామ్నాయం ఆగ్నేయం హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం

కామయామానః తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ

అనేన పాపాపహారీ మహావిష్ణుః ప్రియతామ్

ఆచమ్య......ప్రీత్యర్థం మయాచరిత సర్వప్రాయశ్చిత్త సాద్గుణ్యార్థం "దశదానాని కుర్యాత్".

అలక్ష్మీ పరిహారార్థం ఆజ్యావేక్షణం కరిష్యే

రూపగ్‌రూపం...........శతాదశ

శ్లో॥ యాలక్ష్మీర్యచ్చమేదౌస్థ్యం సర్వాంగేషువ్యవస్థితమ్ ।
తత్సర్వం శమయాద్యత్వం శ్రీయం పుష్టించ వర్ధయ ॥

మమ అలక్ష్మీ పరిహారార్థం నిరీక్షితాజ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ

శ్లో॥ ఆచరిత ప్రాయశ్చిత్త సాగ్గుణ్యార్థం భూరిదానం కరిష్యే ।
ఆచరిత సర్వప్రాయశ్చిత సాద్గుణ్యార్థం బ్రాహ్మణ భోజనం కరిష్యే ॥
(కారయేత్)

ఆశీర్వచన ప్రాప్య

యస్య స్మృత్యాచ..........తమచ్యుతం

అనేన మయాచరితేన ప్రాయశ్చిత్త కర్మణా

భగవాన్ మహావిష్ణుః ప్రియతాం

తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు

కృతపాపస్యయత్పుంసః పశ్చాత్తాపోను జాయతే

ప్రాయశ్చిత్తం తు తస్యైవ కృష్ణానుస్మరణం పరమ్

కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ

ఏతత్ఫలం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

ఏవం క్షత్రియవైశ్యయోః యథోచితం కార్యణ్

పురుష ప్రాయశ్చిత్తః సమాప్తః

సుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్తమ్

అత్ర సువాసినీనాం విజ్ఞాపనే విశేషః

స్వార్థక్రియా పరత్వ, నిషిద్ధకాల పతిసంగమ, పర పురుషసంగమ, అస్పృశ్యద్రవ్య స్పర్శన, మిత్రద్రోహ, స్త్రీద్రోహ, విశ్వస్తవిషదాయకత్వ, సపత్నీ విషదాయ, కత్వ, పంక్తి భేదన పూర్వక వ్యంజనాది దాన, శిశువధ, క్షుధిత శిశుస్తన్యాఽప్రదాన, ఋణప్రదాన, పత్యనుజ్ఞారహిత వ్రతాద్యుపవాసకరణ, పత్యపోషణకాలిక స్వభోజన, భర్తృ, శ్వశ్రూ, శ్వశురాది శుశ్రూషాఽభి వాదన రాహిత్య, గృహస్థద్రవ్య చౌర్య, తద్విక్రయ, సదాఽన్యగృహ నివాస, సదాభర్తృనిష్ఠురభాషణ, అకారణాఽక్రందన, భర్తృవచన నిరాకరణ, సదామలినత్వ, భర్తృ ప్రవాస కాలిక స్వదేహాలంకరణ, సదాఽనృతవచన, అపృష్టోత్తరదాన, సదోరస్తాడన, రజస్వలానియమ రాహిత్య, రజఃకాల కామకృత – గృహకర్మారంభ, సాభిలాష పరపురుష నిరీక్షణాది పాపానాం నిరాసార్థం.

విధవా ప్రాయశ్చిత్తే విశేషః

అత్ర విధవానాం విజ్ఞాపనే విశేషః

అస్నానభోజన, పర్వకాల భోజన, రాత్రి భోజన, పర్యుషితాన్న భోజన, కాంస్యపాత్ర భోజన, క్షౌద్ర భక్షణ, ఉచ్ఛిష్టస్పృష్ట ద్రవ్యభక్షణ, అభక్ష్య భక్షణ, అలాబుభక్షణ, ప్రపాజాల పాన, ఉచ్ఛిష్ట పాత్ర జలపాన, తాంబూల చర్వణ, నీలవస్త్రధారణ, కేశరక్షణ, లలాట సుగంధ ధారణ, కస్తూర్యాది సుగంధద్రవ్య అనులేపన, పుష్పధారణ, రక్తవస్త్రధారణ, కంచుక ధారణ, ఖట్వాదిశయన, సాభిలాష, పరపురుష నిరీక్షణ, సహాసన, ఏకశయన, అనులోమ గర్భధారణ, ఏకభుక్త, శాకాహార రాహిత్య, ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య, తీర్థాటన, ఇష్టదేవతాస్మరణ, పురాణ శ్రవణ రాహిత్య , స్వకర్తృకపైతృక శ్రాద్ధాది రాహిత్య, విణ్మూత్రోత్సర్గకాలిక, మృచ్ఛౌచాఽద్యకరణ, సచ్ఛాస్త్ర కథాగీతశ్రవణ, సాలగ్రామతీర్థ రాహిత్య, భోజనాది పాపానాం నిరాసార్థకమ్. స్త్రీణాం హోమః కృతాకృతః కరణేపక్షౌ విధవాయాః క్షౌరన్తం పూర్వవత్ కృత్వా అమన్త్రక విధానేన దశవిధస్నానాని కార్యాణి.

శూద్రాణాం

ప్రాగ్వత్ సంకల్పం కృత్వా క్షౌరాంతే అమన్త్రకాణి

దశవిధస్నానాని, వస్త్ర, తిలక, ధారణంతే

విష్ణుశ్రాద్ధ గోదానేకృత్వా, విప్ర ద్వారా పంచగవ్యం కారయిత్వా

స్వయంతూష్ణీ పిబేత్

సూచన :

శూద్రేణ కపిలాయాః పంచగవ్యాని నపేయాని

నాస్య విప్రద్వారాపిహోమః ప్రాయశ్చిత్త

ద్రవ్యం సంకల్ప్యదత్వా ఉత్తరాంగ విష్ణుశ్రాద్ధ

గోదాన దశదాన భూరిదానాదికం యథార్థం కార్యమ్.

వాక్యమ్ : అతురస్యతు శుద్ధకాల ప్రతీక్షానైవ కార్యాః ఆశౌచాది దోషే రాత్రావపి సద్యఏవ కార్యమ్. తదుక్తం చంద్రకాయాం దానేవిశేషాదార్తస్య విధినా శుద్ధతోచ్యతే : మరణకాలము సమీపించిన వాని నిమిత్తము చేయు సర్వ ప్రాయశ్చిత్తమై గురు, శుక్ర మౌఢ్యాది దోషవిచారణ అక్కరలేదు. అటువంటి ఆపత్సమయమున రాత్రియందైనను ఆచరించవచ్చును అని చంద్రికారులు చెప్పినారు. ఆర్తుని విషయములో విశేష విధి ధర్మముతో శుద్ధత్వము కల్గును. **-వరాహ పురాణము**

వ్యతీపాతోథ సంక్రాన్తిః తథైవ గ్రహణం రవేః పుణ్యకాలాస్తదా సర్వే యదామృత్యురుపస్థితః తదా గో భూ హిరణ్యాది దత్తమక్షయతామియాత్ – భవిష్యోత్తరే

తాత్పర్యము : వ్యతీపాత యోగమందును, సుర్య సంక్రమణములయందును, సూర్య గ్రహణముయందును, మరణము సమీపించిన సమయమునను చేసిన గో, భూ, హిరణ్యము మొదలగు దానముల యొక్క ఫలితము అక్షయమగునని భవిష్యోత్తర పుణాణమందు కలదు.

శ్లో॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం స్తేయం గుర్వజ్గనాగమః ।
మహాపాతకసంజ్ఞాని చత్వార్యేవ కలేయుగే ॥

తాత్పర్యము : బ్రహ్మహత్య అనగా కఠినమైన మాటల వలన, పనుల వలన, బ్రాహ్మణుని దూషించుట, హృదయమును గాయపరచుట, మద్యపానము చేయుట, దొంగతనముచేయుట, గురు భార్యను కామించుట (పొందుట) ఈ నాలుగు కలియుగమున మహాపాతకములుగా చెప్పబడినవి.

శ్లో॥ త్యజేద్దేశంకృతయుగే త్రేతాయాం గ్రామముత్సృజేత్ ।
ద్వాపరే కులమేకృతు కర్తారంతు కలేయుగే ॥ **– పరాశరః**

తాత్పర్యము : మహాపాతకములు చేసిన పాపాత్మునకు కృతయుగమున దేశ బహిష్కరణ, త్రేతాయుగమున గ్రామ బహిష్కరణ, ద్వాపరయుగమున కుల బహిష్కరణ, కలియుగమున పాపామును చేసిన వానిని మాత్రమే బహిష్కరించవలెను.

సూచన : అనగా కృతయుగమున పాపియున్న దేశమున ఉండరాదు.
త్రేతాయుగమున పాపియున్న గ్రామమున ఉండరాదు.
ద్వాపరయుగమున పాపియున్న ఆకులము వారితో భోజనాది వ్యవహారములు విడువవలెను.
కలియుగములో పాపితో సంబంధము వదలవలెను.

శ్లో॥ కృతే సంభాష్యపతితి త్రేతాయాం స్పర్శనేనతు ।
ద్వాపరే త్వన్నమాదాయ కలే పతతికర్మణా ॥

తాత్పర్యము : కృతయుగమందు పాపాత్ముని సంభాషించినంతనూ త్రేతాయుగమున వాని కర, చరణ స్పర్శ వలననూ, ద్వాపరయుగమున పాపాత్ముని యొక్క అన్నము వలననూ, మహాపాతకము పొందును. కానీ కలియుగమున వేదవిహితములైన కర్మలు ఆచరించక పోవుటచే మహాపాతకమును పొందును (పాపాత్ముడగును).

ప్రాయశ్చిత్త ప్రమాణ వచనాని

శ్లో॥ శృతిం పశ్యన్తి వలనయః స్మరన్తి తథాస్మృతిమ్
తస్మాత్ప్రమాణముభయం ప్రమాణైః ప్రమితం భువి ।
యోవమన్యేతతేతూచే హేతుశాస్త్రాశ్రయాద్ద్విజః
ససాదుభుఃబహిష్కార్యః నాస్తికోవేదనిందకః ॥

తాత్పర్యము : మన్త్రద్రష్టలైన మునీశ్వరులు వేదములను జ్ఞాన నేత్రముచే దర్శించినారు. ఆ దర్శించిన వేదములను స్మరించు మిగతావారికి బోధించుట వలన స్మృతులైనవి. అందువలన శృతి, స్మృతులు ప్రమాణములై భువిలో విరాజిల్లుచున్నవి. ఏ బ్రాహ్మణుడైతే ప్రత్యక్ష ప్రమాణములకు మాత్రమే విలువలను ఇచ్చి మహర్షుల వాక్యములను నిరాదరణ చేయునో అతడు వేదనిందకుడు, నాస్తికుడు అగును. అటువంటి దుష్కృతుడగు బ్రాహ్మణుని వేదవేత్తలగు పండితులు బహిష్కరించుదురు.

శ్లో॥ పురాణం మానవోధర్మః సాంగోవేదశ్చికిత్సకమ్ ।
ఆజ్ఞాసిద్ధాని చత్వారి నహంతవ్యాది హేతుభిః ॥

తాత్పర్యము : పురాణమును, మనుధర్మము, షడంగయుక్త వేదము, ఆయుర్వేదము పరమేశ్వరాజ్ఞచే ఈ నాలుగు మానవులకు లభించినవి కావున ప్రత్యక్ష ప్రమాణము కాదని నిరాదరణ చేయరాదు. ఎవరైతే నిరాదరణ చేస్తారో అంధతా మిస్రమమను నరకమును వివసించెదరు.

ప్రాయశ్చితాఽ కరణే దోషమాహ

పాతక పాపములకు నిర్వచనము భవిష్యోత్తర పురాణమందు ఇలా చెప్పబడినది.

శ్లో॥ అధోధఃపాతానాత్పుంసాం పాతకం పరికీర్తితమ్ ।
నరకాగ్నిషు ఘోరేషు పాచనాత్ పాపముచ్యతే ॥

తాత్పర్యము : వేదవిహితములైన కర్మలు ఆచరించక తద్విరుద్ధములైన నిందిత కార్యములను ఆచరించుట ద్వారా ధర్మదూరుడగులుయే పాతకములు నరకముల యందుండు ఘోరాగ్నులచే బాధింపబడుటయే పాపము.

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్త మకుర్వాణాః పాపేషు నిరతాః నరాః ।
అపశ్చాత్తా పినఃకష్టాన్నరకాన్యాన్తి దారుణాన్ ॥

తాత్పర్యము : నిరన్తరనము పాపకర్మలయందు ఆసక్తి కలిగి స్మృత్యుక్తములైన ప్రాయశ్చిత్తాదులు ఆచరించక, కనీసము పశ్చాత్తాప భావన గూడా లేని మానవులు జీవించి ఉండగా తీవ్రమైన కష్టములను, మరణించిన పిదప ఘోరమైన నరకములను పొందుదురు.

ప్రాయశ్చిత్త శబ్దార్థము

శ్లో॥ ప్రాయోనామ తపః ప్రోక్తమ్ చిత్తం నిశ్చయఉచ్యతే ।
తపోనిశ్చయ సంయుక్తం ప్రాయశ్చిత్తతదుచ్యతే ॥

- ఆంగీరసుడు

తాత్పర్యము : ప్రాయః అనగా తపము, చిత్తమనగా నిశ్చయ బుద్ధి కల్గి ఉండుట. పాపపరిహారార్థమై తపస్సుయందే నిశ్చయమైన బుద్ధి కల్గి ఉండుటయే ప్రాయశ్చిత్తమనబడును.

శ్లో॥ జ్యోతిషం వ్యవహారం ప్రాయశ్చిత్తం చికిత్సకమ్ ।
వినా శాస్త్రేణ యోబ్రూయాత్ తమాహుః బ్రహ్మఘాతుకమ్ ॥

తాత్పర్యము : జ్యోతిషము, న్యాయ నిర్ణయము, దోషములకు సంబంధించిన ప్రాయశ్చిత్తములను, వైద్యమును శాస్త్ర ఆధారము లేకుండా ఎవరూ చెప్పకూడదు. శాస్త్రాధారము లేకుండా నోటమాటగా చెప్పినవాడు బ్రహ్మహత్య చేసిన వానిగా పరిగణించబడును.

శ్లో॥ అకుర్వన్విహితం కర్మ నిందితంచసమాచరన్ ।
ప్రసక్తశ్చేంద్రియార్థేషు ప్రాయశ్చిత్తీయతేనరః ॥

తాత్పర్యము : ఇంద్రియ నిగ్రహము లేనివాడు, ఇంద్రియ సుఖముల గురించి మాట్లాడువాడు, శాస్త్ర, ధర్మవిహితములైన కర్మలను ఆచరించని వాడు, నిందితములైన, శాస్త్ర సమ్మతముగాని ధర్మమునకు వ్యతిరిక్తమైన కర్మలను ఆచరించువాడు ప్రాయశ్చిత్తార్హుడు కాగలడు.

శ్లో॥ విహితస్యాననుష్ఠానాత్ నిందితస్యచసేవనాత్ ।
అనిగ్రహాచ్చేన్ద్రియాణాం నరఃపతనమృచ్ఛతి ॥

-ప్రత్యవాయాభవతి యాజ్ఞవల్క్యః

తాత్పర్యము : శాస్త్ర సమ్మతమైన కర్మలు ఆచరించనందున, ధర్మవిరుద్ధమైన కర్మలు ఆచరించుట వలన, ఇంద్రియ నిగ్రహము లేకుండుట వలన మానవుడు పతనమును పొంది పాపాత్ముడగుచున్నాడు.

వాక్యమ్ (హేమాద్రౌ) : అనుష్ఠితేన ద్వాదశ వార్షికవ్రతాదినా అవశ్యం పాపం నివర్తయతే ఇతి విశ్వాసయుక్తం వ్రతానుష్ఠానలక్షణం తపః ప్రాయశ్చిత్తమ్.

తాత్పర్యము : 12 సంవత్సరములు తపస్సు ఆచరించిన యెడల నాయెక్క పాపము తప్పక నశించునని విశ్వాసము కల్గి చేయు వ్రతానుష్ఠాన లక్షణమే తపః ప్రాయశ్చిత్తమనబడును.

పాపక్షయార్థే నైమిత్తికే కర్మ విశేషే రూఢః - విజ్ఞాన....

తాత్పర్యము : పాపపరిహార నిమిత్తమై చేయు కర్మవిశేషమే ప్రాయశ్చిత్తమనబడును.

వాక్యమ్ (హేమాద్రౌ) : ఇహతావత్కలియుగే ఆపద్బాహుళ్యాత్ అవర్జనీయతయా, పాప సంభవాత్ ప్రతినిమిత్తం ప్రాయశ్చిత్తస్యకర్తుం అశక్తత్వాఽత్ శరీరస్యాఽస్థిరత్వాత్ పాపఫలాఽనుభవే చిరకాలం ఘోర తీవ్ర నరక వేదనాయాః సోఢుం అశక్యత్వాత్ పాపభీరుణా పశ్చాతాపినా పురుషేణైక వేళయా సర్వపాపాపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం సర్వధా ఆచరణీయమేవ.

తాత్పర్యము : కలియుమందు కలుగు అనేక ఆపదల వలన, గత్యంతరములేని సమయములలో చేయబడిన పాపములకు ప్రతి ఒక్క పాపమునకు ప్రతిసారీ ప్రాయశ్చిత్తము చేయుటకు అశక్తత వలన అస్థిరమైన శరీర ఆరోగ్య, ఆయుష్యాదుల వలన పాప కర్మాచరణము వలన కలుగు తీవ్ర భయంకర నరక బాధలను వేల వేల సంవత్సరములు అనుభవించుటకు అశక్తులగుట వలన, పాపభీతిచే పశ్చాత్తాపముతో మానవుడు తన జీవన కాలములో ఒక సారైనను సర్వపాప పరిహారకమైన ప్రాయశ్చిత్తమాచరించవలెను.

సర్వప్రాయశ్చిత్తస్యకాలాఽ కాలనిర్ణయః

కాలాదర్శే - మలమాస గురు, శుక్ర మౌఢ్యాది దోష దుష్టకాలే ప్రతిషిద్ధత్వాత్ శుద్ధకాలే ఏకాదశ్యాం, అన్యస్యాంవాతిథౌ కార్యమ్. ఆగ్న్యాధానాది శ్రౌతకర్మసు, ఔపాసనాది స్మార్త తులాపురుషాది కర్మ కుర్వతాచ ఆదౌపావనార్థం అధికార సిద్ధ్యర్థం చ కార్యమేవ "శుచీనా కర్మ కర్తవ్యమితి వచనాత్" శ్రౌతం స్మార్తంచ కర్తవ్యం కృత్వాపావనమాత్మనః "జపం తపశ్చ హోమంచ దానం బార్చనమేవచ" జపోనామ వేదపారాయణాది హోమః - కూశ్మాండ గణహోమాది - దానం - గవాదేః అర్చనం - విష్ణ్వాదీనాం, ఇతి.

తాత్పర్యము : ఈ సర్వప్రాయశ్చిత్తమును గురు, శుక్ర మౌఢ్యములయందును, మలమాస, క్షయమాసములయందు ఆచరించరాదు. ఏకాదశియందు గాని, వేరే శుభ తిథులయందు ఆచరించుట యుక్తము. మరియు అగ్న్యాధానాది శ్రౌతకర్మలు, ఔపాసనాది స్మార్త కర్మలు, తులాపురుషదానాది దానములు ఆచరించుటకు ముందుగా మనోవాక్కాయకర్మ శుద్ధి కొరకు మరియు పై కార్యక్రమమును ఆచరించవలెను. ఎందులకనగా శ్రౌతస్మార్తాది కర్మలు, జపతప, హోమ, దాన, అర్చనాదులు ఆచరించి ఆత్మశుద్ధి పొందినవారు మాత్రమే ఆచరించవలెనని ఆంగీరసాది మహర్షులు చెప్పియున్నారు. జపమనగా " వేదపారాయణ"ము, తపమనగా "కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణాది వ్రతములు", హోమమనగా పాపపరిహారార్థమై చేసెడి కూశ్మాండ గణ హోమములు, దానమనగా గోదానాది దశ, షోడశ, మహాదానములు. అర్చనమనగా దేవతా పూజాదికములు అని స్మృతిసంగ్రహకారులచే చెప్పబడినది.

అవి ఈ క్రింది విధముగా ఉన్నవి.

1. బెల్లము ద్వారా తయారు చేయునది. 2. తేనె ద్వారా, 3.పిండి ద్వారా, 4.ఈత పండ్ల ద్వారా, 5.తాటిపండ్ల ద్వారా, 6.ఖర్జూరపండ్ల వలన, 7.కొబ్బరి ద్వారా, 8.ద్రాక్షాపండ్ల వలన, 9.చెరకురసం ద్వారా, 10.ఏలకుల ద్వారా, 11.లవంగముల ద్వారా తయారుచేయబడినవని చెప్పిరి.

కథం చిన్నుష్కృతిర్దృష్ట్వా మునిభిశ్శాస్త్ర వర్త్మసు ।
అరణ్యే నిర్జనేదేశే స్నానం కృత్వా యథావిధి ।
సంధ్యాది నిత్య కర్మాణి పూర్వవన్మసాఽ చరేత్ ।
నవం కుటీర మాసాద్య స్వగృహ్యాగ్నౌ విధానతః ।
కుష్మాండైర్జుహుయాద్వహ్నౌ యావదస్తం గతోరవిః ।
తావద్విరమ్యతం హోమం సంఖ్యాం మనసిధారయన్ ।
అవ్రతఘ్నం పయః పీత్వా స్వపేద్దేవ సమీపతః ।
తతః ప్రాతస్సముద్ధాయ పూర్వవన్నియమం చరేత్ ।
ఏవం ఋుతుత్రయం కృత్వా పునః కర్మ తతః పరమ్ ।
కృత్వా శుద్ధిమవాప్నోతి నోచేద్దోషామహాన్భవేత్ ।
అథవా రాజదండేన మృత్వాశుద్ధమవాప్నుయాత్ ।

తాత్పర్యము : దయాళువులు ప్రజలయొక్క క్షేమమును ఆకాంక్షించువారైన మహర్షులు ధర్మశాస్త్రములను దర్శించి ఒక మద్యపాన పరిహారము మానవులకు అనుగ్రహించిరి. అది ఏమనిన ఔపాసనాగ్నితో నిర్జనారణ్యమునకు చేరి ఒక క్రొత్త కుటీరము ఏర్పరుచుకొని, యథావిధిగా స్నానం చేసి సంధ్యాది నిత్యకర్మలు సమన్త్రకముగా, మానసికముగా ఆచరించి తన ఔపాసనాగ్ని యందు అస్తమయ పర్యన్తము కూశ్మాండ హోమము చేసి హోమ సంఖ్యను మనస్సున గుర్తుంచుకుని, సాయం సన్ధ్యాదులు మానసికముగ సమంత్రకముగా నిర్వర్తించి గోక్షీరమును భగవన్నివేదన చేసి త్రాగి భగవత్సన్నిధానమున నిద్రించవలెను. మరుసటి ప్రాతఃకాలమున లేచి ముందు రోజులాగుననే హోమమాచరించవలెను.

స్వస్తి సర్వేషాం సన్మఙ్గళాని భవంతు
లోకాస్సమస్తాస్సుఖినోభవంతు.

బ్రహ్మాహత్యా వివరణ

శ్లో॥ బహూనామేక కర్యాణాం సర్వేషాంశస్త్రధారిణామ్ ।
యద్యేకోఘాతయే తత్ర సర్వేతే ఘాతకాస్మృతాః ॥

తాత్పర్యము : ఒకరిని వధించుట శస్త్రధారులై వెళ్ళి అందులో ఒకడు వ్యక్తిని వధించిననూ శస్త్రధారులైన అందరూ బ్రహ్మఘాతకులే అగును.

శ్లో॥ ఉపరుంధన్ పరం హన్తుం సమర్పయతి యఃపుమాన్ ।
యశ్చానుగ్రాహకస్యోపి బ్రహ్మఘాతక ఇష్యత్ ॥

తాత్పర్యము : వ్యక్తిని చంపమని ఎవరినైతే నియోగించునో అతనితో పాటుగా నియోగించిన వ్యక్తి కూడా బ్రహ్మఘాతకుడే అగును.

శ్లో॥ రాగాద్ద్వేషాత్ప్రమాదాద్వా స్వతః పరత ఏవరా ।
ఘాతకం బ్రహ్మణం కిశ్చిత్ సభవేద్బ్రహ్మ ఘాతకః ॥

తాత్పర్యము : వేరొకరియందు ఇష్టమువలన గాని వ్యక్తియందు ద్వేషముచే గాని ప్రమాదముచే గాని, స్వయంగా గాని వేరేవారిచే గాని బ్రాహ్మణుని సంహరించిన లేదా సంహరింప చేసిననూ బ్రహ్మఘాతకుడే అగును.

శ్లో॥ భృతకోయది తం హన్యాత్ సోఽపిస్యాద్బ్రహ్మఘాతకః ।
సోఽపి భృతేః ప్రదాతే భృతకశ్చ బ్రహ్మఘాతక ఇత్యర్థః ॥

తాత్పర్యము : అనగా డబ్బు తీసుకుని హత్య చేసినవాడు, డబ్బు ఇచ్చి హత్య చేయించిన వాడు ఇరువురూ బ్రహ్మ ఘాతకులే.

శ్లో॥ ఆకృష్టస్తాడితోవాఽపి ధనైర్వా విప్రయోజితః ।
యముద్దిశ్యత్యజేత్ప్రాణాన్ తమాహుః బ్రహ్మఘాతకం ॥

తాత్పర్యము : విప్రునియందు ఆగ్రహము కల్గినవాడు, దండముచే కొట్టిన వానిని, ధనము చేత వశము చేసుకుని సేవ చేయించుకొనువాడు, ఏ వ్యక్తిని ఉద్దేశించి 'నాకు వాని వలన బాధ కలిగినదని' ప్రాణములు వదులునో అతను కూడా బ్రహ్మ ఘాతకుడే అగును.

శ్లో॥ హన్తామన్త్రోపదేష్టాచ తథా సంప్రతి పాదకః ।
ప్రోత్సాహక స్సహాయశ్చ తథామార్గాఽనుదేశకః ।
ఆశ్రయశ్శస్త్రదాతాచ భక్తదాతాచ కర్మిణామ్ ।
ఉపేక్షక శ్శక్తిమాంశ్చేత్ ద్దోషవక్తాఽను మోదకః ।
అకార్య కారిణాం తేషాం ప్రాయశ్చిత్తం ప్రకల్పయేత్ ।

- ఇతి స్మృత్యన్తరే

తాత్పర్యము : చంపుదామనుకున్నవాడు, సలహా ఇచ్చినవాడు, చంపే విషయమును ప్రతిపాదించిన వాడు, ప్రోత్సహించినవాడు, సహాయము చేసినవాడు, చంపే విధానమును చెప్పినవాడు, చంపువానికి ఆశ్రయం ఇచ్చినవాడు, ఆయుధము ఇచ్చినవాడు, ఆహారము సమకూర్చినవాడు, నివారించు శక్తి కలిగియుండి కూడా హత్యను నివారించని వాడు, చంపబడువాని దోషములు చెప్పువాడు, వీటిని ఆమోదించిన వాడు, చేయకూడనివి చేయు వీరందరూ ప్రాయశ్చిత్తార్హులే.

రహసికృత బ్రహ్మహత్యా ప్రాయశ్చిత్తమ్

అరణ్యే స్వగృహే యత్నాత్కంఠ నిష్పీడనాదిభిః హన్యాద్విప్రం ద్విజో యః సమాహోన్తం నరకం వ్రజేత్ । రహసికృతం పాపం చతుర్ధశధా ప్రకటితం భవతి. తద్యథా ॥

ఆదిత్యచన్ద్రా-వనిలో-నలశ్య । ద్వౌర్భూమిరాపో హృదయంయమశ్చ । అహశ్చ రాత్రిశ్చ ఉభేచసంధ్యే ధర్మశ్చ జానాతి నరస్యవృత్తీమ్ "అతో రహసిపాపం నకారయేత్"

తాత్పర్యము : అరణ్యమందు గాని ఇంటియందు గాని ఎక్కడైనను ప్రయత్న పూర్వకముగా కంఠము నులుముట, లేదా ఉరితీయుట, వేరే విధములుగానైనను, బ్రాహ్మణుని సంహరించిన వాడు భయంకరమైన నరకం పొందును. ఎవరూ చూచుట లేదని పాపము చేయుదురు కానీ పదునాలుగు మంది ద్వారా తెలియబడును. ఆ పదునాలుగురు ఎవరనిన 1.సూర్యుడు, 2.చంద్రుడు, 3.వాయుదేవుడు, 4.అగ్నిహోత్రుడు, 5.ఆకాశము, 6.భూమి, 7.నీరు, 8.అంతరాత్మ, 9.యమధర్మరాజు, 10.పగలు, 11.రాత్రి, 12.ప్రాతఃసంధ్య, 13.సాయం సంధ్య, 14.ధర్మదేవత. ఈ పద్నాలుగు మంది చూచుచుండును కనుక రహస్యంగా కూడా మనోవాక్కాయ కర్మల ద్వారా గూడా పాపము చేయరాదు.

రహసి ద్విజ హత్యాయా సర్వేషాం కులనాశినీ । ఆత్మనశ్చ మహత్పాపకరీ-పుణ్యస్సనాశినీ । ఉభయోర్లోకయోర్వ్నాత్రా సర్వపాప వివర్ధినీ ।

రహస్యముగా బ్రహ్మహత్య చేయుట వలన కులనాశనము, తనకు మహాపాపము. పూర్వజన్మలో చేసినదేమైన ఉన్నచో అది నశించును. బ్రతికినంతకాలము ఈ లోకములో అపవాదు, మరణించిన పిదప నరక బాధ, పాపములు వృద్ధి పొందును.

తత్ ప్రాయశ్చిత్త విధిః

విప్రహత్యాం దహఃహోకృత్వా । పశ్చాత్తాప పరాయణః తటాకం హ్రదంవా గత్వా ప్రాతస్నానం సమాచరేత్ । మనసానిత్య కర్మాణి అర్ఘ్యదానం సమన్త్రకమ్ కృత్వా జలముపాగమ్య కంఠదఘ్నజలేవసన్ । ఆర్ద్రేణ వాససాఽచ్ఛాద్య మూర్ధానం స్వేనపాణినా ॥ ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో వాపి జపే న్నారాయణాత్మకమ్ । (సహస్రశీర్ష మిత్యనువాకం) ప్రత్యహం యావతి సంఖ్యా మనసాతాం నిధాయచ, జపేదస్తం

యథాభానుః తావత్పర్యన్తమాచరేత్ । తత్తీరే శిబిరం కృత్వా నారాయణ పరాయణః ప్రత్యహం కబళం భుంజన్ నారాయణ నివేదితమ్ । స్వపేచ్ఛష్ఠ ॥ జలేతత్ర సాలగ్రామ సమీపతః పునః ప్రభాతే విమలే పూర్వవన్నియమం చరేత్ ॥ ఏవం ఋతుత్రియం కృత్వా పునస్సంస్కార పూర్వకం । శుద్ధి మాప్నోతి రాజేంద్ర తన్మ ధ్యేమ్రియతే శు భిః॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి క్షయరోగే భవేద్భువి ॥

తాత్పర్యము : రహస్యముగా బ్రహ్మహత్య చేసినయెడల పశ్చాత్తాపముల మనసు కలవాడై చెరువుకు గాని, నది మధ్యనకు గాని వెళ్ళి ప్రాతఃకాల స్నానము చేసి మానసికముగా సమన్త్రకముగా అర్ఘ్యప్రదానాది నిత్యకర్మలు నిర్వర్తించి కంఠము వరకు నీళ్ళు వచ్చుదాకా వెళ్ళి అచటనే ఉండి తడిగుడ్డ తనచేతిలో, తలమీద ఉంచుకుని, తూర్పుగాని, ఉత్తరముగాని నారాయణ సూక్తమ్ (సహస్రశీర్షం దేవం ఇత్యనువాకం) జపించవలెను. అస్తమయము వరకు జపం చేస్తూ నిలువవలెను. ఒక కబళమాత్రము అన్నమును విష్ణువుకు నివేదించి భుజించవలెను (రాత్రికి మాత్రమే). నదీ తీరములో సాలగ్రామ సన్నిధిలో చిన్న అరుగు ఏర్పరుచుకొని అచటనే నిద్రించవలెను. మరల ప్రాతఃకాలమున లేచి పూర్వపునియమ ప్రకారము ఋతుత్రయం అనగా 6నెలల కాలము ఈ విధముగా ఆచరించుచూ ఈ 6నెలల మధ్యమున మరణించిన యెడల పరిశుద్ధుడగును. మరణించని యెడల మరు జన్మమున క్షయరోగిగా పుట్టును.

రహస్యకృత సురాపాన ప్రాయశ్చిత్తమ్

స్వగృహే పట్టణేరణ్యే మధ్యమేకాదశం విధం ।
తన్మధ్యేయో ద్విజోమోహాద్రహస్యేకపి చేద్యది
సద్యః పతతి దుష్టాత్మా మరణాంతాహి నిష్కృతిః

తాత్పర్యము : 11 రకములుగా ఉన్న మద్యమును దుష్టుడైన ఏ బ్రాహ్మణుడైననూ పట్టణ, గృహ, గ్రామారణ్యములయందెచ్చటైనను త్రాగిన యెడల పతితుడగును. మరణము వరకు నిష్కృతి లేదు.

శ్లో॥ గాడీ, మాధ్వీచపైష్టీచ విజ్ఞేయాస్త్రివిధాస్సురాః
తాళహిం తాళజం చైవ ఖర్జూరం నారికేళజమ్ ।
ద్రాక్షాజంచైవ మైరేయం ఏలాజంచలవంగకమ్
మద్యమేకాదశం ప్రోక్తం మునిభిస్తత్వదర్శిభిః ॥

తాత్పర్యము : తత్వవేత్తలైన మునులచేత మద్యము 11 రకాలుగా చెప్పబడినది.